

Inchoatio iudicij

Jo. de lig. est sibi respectuū p̄cernēs p̄uē/
tionē. ⁊ respectiua sunt simul tpe Etia p̄bat
H ordo rubricaz. ⁊c. Et tunc oblato libello
recōuentionali h̄mōi cause sic iure p̄uētiōis
⁊ recōuentionis illa a te vicissim. s. mutuis vi
cibz tractāde sunt ⁊ simul vna sn̄a termian
de. de or. cog. c. ij. ⁊. nos aut. ⁊ in. c. j. iā alle.
ita q̄ lit. p̄test. sup libello actorz p̄ reū Actor
etiā statim p̄testabit litē sup libello rei. Et p̄
mo iurabit sup p̄uētiōe. sc̄do iurabit sup re
cōuentionē. ⁊ sic de alijs termis ⁊ actibz i cau
sis h̄mōi obf̄uādis ⁊ fiendis. vt ibi no. Si
tū iudex alit̄ q̄ p̄ recōuentionē essz iudex cir
ca obseruationē tal' vicissitudinis sibi latior
est habena. de q̄ p̄ Jo. an. in addi. spe. d̄ recō
uentionē. §. videndū. Si at̄ re^o neglexerit ac
torē recōuenire añ lit. p̄testa. v̄l in p̄tineri p̄
lit. p̄test. p̄testatione p̄us facta. vt dictuz est
tūc si causa pendet corā delegato ⁊ re^o vult
actori mouere actionē. q̄ h̄ nō p̄t via recō
uentionis. oportet eū rescriptū ad eundē iu
dicē impetrare. vt in dicto. c. dispēdia. §. re^o
q̄z. S3 si causa est corā ordinario. tūc re^o p̄t
actorē corā eo recōuenire q̄ncūq̄ ē ordina
rius pris vt in q̄s3 tūc cessabit vicissitudo
p̄cessus. q̄ q̄libz lis tūc currit i arte sua. In
certis tamē casibz non admittit̄ recōuentionē.
vt si actor cōuenit reū possessorie. s. interdi
cto vñ vi. nō poterit actor p̄ reū recōueniri.
nisi de alia spoliatiōe. vt in. ca. v̄l. de or. cog.
Et ibi etiā de spoliatiōe in modū exceptiōis
opposita. ⁊ in. c. ij. de or. cog. ⁊ in. c. frequens.
de resti. spo. li. vj. Hoc v̄z actorē inuito. s3
eo p̄sentiente p̄cedit recōuentionē. vt de resti.
spo. c. j. Et casus in q̄bz locū nō habet recō
uentionē. no. de arbi. cū dilectz. ⁊ in glo. sup ca
An aut̄ actor debeat habere inducias deli
beratorias sup libello rei cōuentionali. no
taf̄ de mut. p̄f. ca. j. Et d̄z q̄ sic si voluerit.
Unde maliciosi aduocati reoz adueniente
termino quo debēt respōdere libello actorz
si deficiūt eis exceptiōes ad p̄telandū ⁊ dif
ferendū lit. p̄test. porrigunt libellū recōuen
tionalem. vt sic nō respōdeat libello actoris
donec actor eoz libello se paratū offerat re
spondere. et sic si actor velit statim respōde
re renunciando deliberatorijs p̄dicta mali
cia nō iuuabit

Sequit̄ secūda ps p̄cessus iudiciarij.

Expedito isto mo

do p̄ma pte p̄ncipali p̄cessus seu

ordinis iudiciarij. veniam⁹ nūc ad secūda⁹
p̄te videlicet ad inchoationē iudicij seu litz.
que habet fieri p̄ lit. p̄testa. cū ip̄a sit iudicij
seu litis fundamentū. de lit. p̄testa. c. vnico.
Si ergo reo deficiūt exceptiōes dilatorie v̄l
peremptorie p̄uilegiatē. nec potest nec vult
actorē recōuenire. debet in termino statuto
libello respōdere. ⁊ ad hoc vt lit. p̄test. debi
te fiat. actor vel ei⁹ p̄curator habet p̄ponere
p̄tenta in libello suo. Et iudex eis p̄positis
vel etiā ip̄e actor d̄z interrogare reū. vtrum
p̄posita in libello credat esse vera ⁊ petita fie
ri debere. ⁊ sic reo respōdente fit lit. p̄testat.
Et hoc est q̄d ter. in. c. vnico. de lit. p̄test. d̄i
cit q̄ p̄ petitionē in iure p̄positā ⁊ r̄n̄sionem
secutā fit lit. p̄test. Unde nō sufficit libellū
esse oblatū ⁊ r̄n̄sionem p̄ reū factam ad hoc
vt inducta sit lit. p̄test. q̄ libellus nō loquit̄
p̄. l. vnicam. L. de lit. p̄testa. Requirit̄ ergo
q̄ actor cōtenta in libello suo p̄ponat. si tamē
inuenitur in actis oblatu libell⁹. ⁊ scriptu
ra sufficiens ⁊ respōsio p̄sumit̄ p̄positionem
⁊ interrogationē interuenisse. vt no. in alle.
c. vnico. de lit. p̄testa. Et q̄ interueniat pro
positio ⁊ interrogatio raro seruat̄ i practica
de quo etiā in spe. de lit. p̄test. §. j. v̄. sic igitur
in lit. p̄test. p̄cedatur. Et est litis cōtestatio
fundamentū iudicij p̄ petitionē in iure p̄po
sitam ⁊ cōgruam respōsionē secutā animo
lit. p̄testa. factā. Quo omisso si in figura iu
dicij procedat. veran̄ in anibz laboribus et
sumptibz litigantes. Et istam diffinitionē
que est Ostien. ip̄e p̄ singula membra decla
rat. Et ponit post eum Johan. an. in. c. vni
co. de lit. cōtesta. Et fit cōmuniter per reuz
sub ista forma

Talis p̄curator A. rei r̄ndendo p̄tensio
libello actoris narrata put narranē negat
esse vera. ⁊ dicit petita in ip̄o fieri nō debe
re aīo lit. cōtestandi. Et tūc scribet tabellio
lit. p̄testa. esse factā hoc modo. Anno t̄li. die
tali ⁊c. Coraz d̄no decano iudice p̄dicto eo
sedente p̄ tribunali cōparuit talis actor v̄l
talis eius p̄curator. ⁊ causam ac petitionē
suā in ip̄i⁹ libello cōtentā verbo proposuit.
p̄dictusq̄ d̄ns iudex vel actor seu ip̄i⁹ p̄cu
rator talē reum vel talē eius procuratorem
super sic p̄positis ac petitis an ea credēz
fore vera. ⁊ petita fieri debere interrogauit.
Qui ad interrogationē h̄mōi respondens
narrata ⁊ p̄posita eo modo negauit eē ve
ra. ⁊ dixit petita fieri nō debere aīo lit. p̄test.

Juramentū calumnie

Uel sic rñsionem suā fecit z i scriptis obtrulit in hec vba Talis pcurator zc. Litisqz ptestatōe sic facta. iudex ipis ptribz vlt pcuratoribz ptiū ad pstandū z p̄stari videndū hu iusmodi calūnie iuramētū die talēp termio assignauit Tabellio ordinarij sic solz scribere. Talis re^o vel ei^o pcurator respōdēdo libello actorz negauit narrata i ipō put narantē esse vera. Et dixit animo lit. p̄test. petita fieri nō debere. Et iurabit de calūnia tali die zc. Per istā rei rñsionem respondēt ad narrata z ad petita in libello. z exprimat anim^o. s. q̄ aīo lit. p̄test. zc. vt patet in forma. Si tñ sit rñsio ad solā narrationē vel etiaz ad solā causaz ex qua petif. dicūt Pe. z Alb. z Osti. z Jo. an. q̄ facta est lit. p̄test. qz p negationē cause sequit negatio effect^o. z negatis narratis negat p̄clusio que sequit ex narratis. Quā nō sit necessaria declaratio vlt expressio animi. videlicet q̄ dicat re^o animo lit. p̄test. est decisum in rota. vt patet in conclusione. xvij. q̄ incipit. Itē si ps rea. Et de terminat Buil. in spe. de lit. p̄test. §. nūc dicamus. s. qd̄ si p̄ponit. qz p̄sumit anim^o ex quo vba sunt apta. Uñ si re^o diceret aliq̄ vba apta ad lit. p̄test. nō tamē veller p ea lites p̄testari. s. diceret ea ad iudicē intētionē de beret de h̄ p̄stari. de quo de fo. cō. si cleric^o Et in alle. c. vnico. de lit. p̄test. Et p̄dictā rñsionem formaliter z cōmuniter fit lit. p̄testa. An autē p rñsionē iuris si dicat re^o. nolo vel volo litigare. vel p̄tendendū putovl nō credo me debere. s. si debeo parat^o sum soluere. vel dicit ad actorē tu mentiris p gulam. vel respondet de crudelitate. zc. an lis fit p̄ p̄testa. no. in. c. vnico. de lit. p̄test. et in spe. e. ti. §. j. Et si re^o p̄fiteat libell^o p̄cessit p̄ talem cōfessionē est facta lit. p̄test. de quo d̄ elec. dudū. ij. Et dixi alias circa materiā libelloz. qd̄ tamē quidā legiste impugnat. d̄ quo plene p Jo. an. in addi. spe. de lit. p̄test. §. j. sup̄ v. qd̄ si reus dicat. Et qz vt dictū est supra facta lit. p̄test. iudex assignet terminū p̄tribz ad iurandū de calumnia. qz id ex ordine statim succedit. cū in ipso litis exordio sit p̄standū. de calumnie iuramēto. c. j. Ex p̄ponit ibi post p̄mum litis exordii. s. immediate post lit. p̄testa. vt eo. ti. cū causam. Si tamē nō fuerit iuratū in exordio poterit postea in quacūqz pte litis p̄stari. vt eo. ti. ca. j. li. vj. Etia si in tota causa omīssum fuerit ta cite. p̄ hoc p̄cessus nō viciatur. vt ibi i scdo

respōso. Et quādo d̄ p̄stari iuramentū de calumnia. debet intelligi scz vitanda. sic dicitur. habeat vnusqzqz vtore suā ppriam p̄ fornicationē. s. vitandā nō cōmittendā. xxx. dis. vey. Et est calumnia qū q̄s sciēter iuste agit vel resistit. vt in. l. j. ff. ad turpillia. §. calumnia. iij. q. iij. §. notandū. Et habet h̄ iuramentū h̄nc ca. que ponit Bern. de iuramē. calum. c. j. z in. iij. glo. Et de h̄ ponit etiam ibi vsus. Iudex q̄ faciat iurare actorē p̄mo vel ei^o pcuratorē habentē tñ ad h̄ mādātum speciale sub hac forma

Forma iuramēti de calumnia

Tu iurabis vel iuras q̄ calumniose non petis. s. qz credis z estimas te iuste petere.

Uel fm alios dic. Tu iurabis te litē istā animo calumniādi nō mouisse nec mouere nec motuz. Item q̄ veritatē sup̄ his de q̄bz interrogaberis respōdebis. z eā nō negabis Itē q̄ nō vteris sciēter falsa p̄batiōe. Item q̄ nō corrupisti nec corrupes iudicē vel tabellionē. nec dedisti nec dabis. nec promisti nec p̄mittes aliquid p te vel interpositaz psonā p hac causa vt sniā p te ferat. nisi illis psonis q̄bz iura dare p̄mittit. Item q̄ dilationem nō petes gratia litis differende. Et p̄cludēdo dicat iudex. Et ita iuras q̄ sicut ego dixi vey esse. z ita seruabis sic te de adiuuet z hec sancta dei euāgelia. Consuluit tñ Buil. in spe. eo. ti. §. nūc dicam^o. in p̄n. q̄ vltimū puta de dilatione ad euitationē per iurij multoz euitet z omittat Deinde iudex p̄uertendo se ad reū vel eius pcuratorē dicat sibi. Et tu iurabis q̄ putas te petitioni actorz iuste p̄tradidere. z ita vey esse. z te ob seruaturz in defendēdo sicut iste iurauit in agendo. sic te de adiuuet zc. In cōmunibz aut iudicijz vbi vterqz gerit psonā vtriusqz scz actoris z rei. vt de p̄ba. ex lris. vterqz p̄stet iuramentū actoris z rei. p̄tes tamen vel pcuratores eoz se breuiter expediendo dicant z quilibet eoz. Ego iuro iuramētū de calumnia cū omnibz ca. z clausulis suis. sic me deus adiuuet. zc. omīssa expressione capituloz. z iurat pcuratores in aīas dñoz suoz z nō pprias. S. qz pcurator calumniari potest sicut dñs. vñ pcurator etiā in animam ppriā iurare tenet. de iura. calum. c. ij. p̄mo rñso. li. vj. Uñ dñs nō incurrit piuriū ex facto pcuratoris. nisi ipse dñs sit in culpa de quo. in. c. vlt. de iure iurā. li. vj. z in cle. j. de p̄cu. in vlt. glo. Et iuramentum istud de

Positiões et articuli

calumnia est inuentū vt veritas eliciat Itē vt timore iuramēti litigantiū temeritas cōpescat. Itē vt iuramēti timore iurās immemor sue salutis quo ad alia ca. nō efficiat. Et ita no. de iura. calum. c. ceter. in glo. ij. et super ea. Et aduertendū q̄ habem⁹ quattuor genera iuramētoꝝ que p̄stant a p̄tib⁹ in iudicio. Juramentū de malicia. qđ potest de ferre iudex p̄i quādocūq̄ sibi videbit expe dire. vt etiā tactū est supra circa exceptiões Itē iuramentū de calūnia. et istud p̄stari debet statim post lit. p̄test. vt dictū est supra. et p̄stari hodie tam in sp̄ialib⁹ q̄ in ciuilib⁹. vt de iuramēto calum. c. j. Rñso. ij. li. vj. Ac etiā in criminalib⁹. de quo tñ sunt opiniões vt no. eo. ti. c. j. in glo. antepenul. Item iuramentū de veritate dicēda qđ in sp̄ialib⁹ p̄statur. Itē iuramentū decisoriu. qđ defert iudex actori in supplementū p̄bationam. vlt̄ reo ad suā innocentia ostendendā. vel etiaz pars parti. iuxta formā. c. vlt̄. de iureiuran. Formam autē iuramēti qđ iuramentū p̄statur a iudeo. ponit Buil. in spec. e. ti. §. restat p̄. sed pone iude⁹. Et si aliqua p̄tū recusat p̄stare hoc iuramentū habebit penā. de q̄ in ca. vlt̄. de iura. calum. §. penā. Et tabellio p̄ dicta scribat in actis in hac forma

Die tali. anno quo supra cōparuerūt in iudicio corā dño iudice supradicto. ip̄o i lo co suo p̄sucto p̄ tribunali sedēte talis actor vel talis ip̄s⁹ p̄curator ex vna pte. et tal̄ reus vel ei⁹ p̄curator pte ex altera. Et ibidē ptes hmōi vel eaz p̄curatores. p̄mo actor vel su us p̄curator. deinde re⁹ vel p̄curator ei⁹ calumnie iuramentū cū capitulis et clausulis suis p̄stiterūt. Quo p̄stato p̄dic⁹ dñs iudex scz actori p̄fato vel suo p̄curatori diē talem ad ponendū et articulanduz. ac parti ree ad hoc fieri videndū in causa hmōi p̄ termino assignauit Notarij ordinarioꝝ breuiter sic scribunt Die tali. Anno tali. iurato p̄ partes vel eaz p̄curatores de calumnia articu labitur tali die.

De positionibus et articulis

Termino ḡ p̄dicto adueniēte actor habe bit offerre positiões et articulos et istos vsus longeuus in causis admisit. in cle. sepe. d̄. §. sig. Sunt ergo ab vsu inducte positiones. et postea p̄ ius canonicū approbate. s. a tempe Greg. ix. Quia añ eū de positionib⁹ non ha buim⁹ exp̄ssum ius. s. p̄ ip̄m. vt in. c. dudum de elec. et in. c. vnico de lit. p̄test. Et quō vo

cabuntur aliqñ articuli. aliqñ positiões. ali quando ca. no. de cau. pos. et p̄ri. cū ec. de te sti. p̄sentium. li. vj. et in cle. sepe. de v. sign. Et fiunt positiões ad faciliōrē litiū expeditiōez p̄pter partiū p̄fessiones. et articuli ad clario rem p̄batiōem. vt dicit text. in cle. sepe. de v. sig. Et positiōis plures dant diffinitiones. quaz aliquas ponit Buil. in spe. de positiō nib⁹. §. j. et alie no. de p̄fess. c. j. li. vj. in glo. j. et sup ea. Et quō dicat positiō. eo qz positiōib⁹ lis ponit velut sup fundamēto. quia eis cō fessatis vlt̄ negat⁹ lis p̄cedit vlt̄er⁹ vlt̄ non p cedit. Itē etiā no. p̄ Jo. an. in nouella

Articul⁹ autē d̄ vt quia artat. id est. arte cōponit et artat ad rñdendū. no. in. c. p̄ntiuz pus alle. et sup glo. articulis. Et est nomen diminutiū designās aliqđ p̄ticulare a ge nere suo p̄ debitas circūstantias decisu. ad hoc de offi. dele. c. sup questionū. de articul no. Jo. an. in addi. spe. de positionib⁹. §. j.

Et dicit ibi Joh. an. in addi. spe. de testi. §. nunc videndū. in p̄n. qz ars articulandi i ter causidicos summū tenet gradū in curia romana. et maxime in beneficialib⁹ deuolu tis. Unde cōsultat qz curia intrātes caueant quantūcūqz sint magni iuriste ne suo capite hanc artē in p̄n. sumant. s. antiquis aduoca tis assistant. vel secū habeāt p̄curatores ex pertos. Et ibi Jo. an. circa eundē. §. instat. et pulcrā materiā tractat ibi. Et licet positiō nes et articuli iusto lit̄ seu iudiciū ordine seu loco fiūt. scz post lit. p̄test. et iuramen. calum nie. sup p̄ncipali tñ quādocūqz faciēde sunt p̄bationes fieri p̄nt. de quo in spe. de positiō nib⁹. §. iij. in p̄n. Quia si reus habet p̄ba re exceptionē vel actor replicatiōē suam re diget exceptiões vel replicatiōes i positiões et articulos. Ad formandas igit̄ positiones hac via puenit. Nam formas eas habeat li belluz p̄ oculis. et ex eius tenore sumat et for met positiones et diligēter p̄sideret qđ habe at necesse p̄bare et sup omnib⁹ q̄ debet p̄ba re positiones faciat. nec valet positiō nec eti am cōfessio. nisi fiat sup re de qua agitur. de quo in spe. de pos. §. v. §. regulariter autem de quo etiā de cōfess. c. j. et ij. li. vj. In actiōe ḡ reali sicut visum est supra in p̄ma forma li belli. sic ordinet positiões suas actor. Posi tiones et articulos infrascriptos ac p̄tenta et descripta i eis oia et singla dat fac et exhibet

Corā vobis honorabili dño A. iudice. et p̄curator nomie p̄curatorio talis actor⁹

Positiões et articuli

medio suo iuramēto in tali cā rē. Quibz oī-
bus petit sigillatim p talē reū rñderi p iura-
mentū suū sufficientē. z clare p s̄bū creditū
nō credit offerens se ad pbandū negata. ad
supflūā tñ pbatōne se nō astringēs. In pri-
mis ponit z pbare intēdit q anno tali tem-
pore tract. de q̄ infra talē Sempronius i
cāpo tal loci talē fundū cur? p̄fines isra spe-
cificantē habuit ad eū ptinentē. Itē q̄ idem
sempronius anno p̄dicto die z mēse tali fun-
dum hmōi titio actori p̄dicto emēti vēdidit
p̄cio tot libraz denarioz. Itē q̄ ipse titius
p̄ciū p̄expressatū p̄dicto suo vēditōri nume-
rauit realitē z p̄soluit. Uel ponat si nō est fa-
cta solutio q̄ vēditōr de p̄cio fidē habuit zē
vt in forma libelli Itē q̄ sempronius vēditōr
memorat fundū p̄dictū z ei? possessionē re-
aliter tradidit titio emptōri aūdicto. Itē q̄
Seyus re? p̄dict? eundē fundū a tali tempe-
detinuit z occupauit detinet z occupat. fru-
ctusq̄ ex eo p̄ueniētes p̄cepit z p̄cipit. z euz
titio actori restituere libez z vacuū dimit-
tere seu assignare cū fructibz p̄ceptis refraga-
tur in piculū aīe sue. Itē q̄ de p̄missis oībz
z singulis fuit z est publica vox z fama. Dat
etiā libellū p̄ pte sua oblatū p̄ positionibz et
articulis. ac p̄ducta ac p̄ducēda in hmōi cā
inquātū faciūt p̄ pte sua z nō vltra. nec non
de notōijs signis z sigillis saluo iure addē
di. minuēdi. supplēdi. declarādi. vt mox est
Et positōes sic sunt formāde. q̄ fundēt intē-
tionē ponētis p̄siderata natura p̄posite acti-
onis. Si ergo actor agit de dñio rei petite.
habet p̄siderare que necessaria sunt in p̄ba-
tione dominij Et q̄ sunt ista tactū est supra
circa p̄mū libellū. z no. Guil. in spe. de loca-
to. §. nūc aliqua. §. lvi. Si igit agit publici-
ana p̄sideret que sunt necessaria i ea. z sic de
alijs. de q̄ in spe. de posi. §. v. ad fi. Et debēt
fieri positōes de p̄tētis i libello v̄l ad ea pri-
nentibz. Et iudex dz examinare eas an faciāt
ad cām v̄l nō zē. vt postea patebit. vt no. in
c. j. de p̄fes. li. vj. Et debēt dari positōnes p̄
iuramentū. z q̄ dat p̄trarias incurrit p̄iuri-
um. de q̄ de iure iu. c. vl. li. vj.

Tabellio sic scribit.

Anno tali. die tali. tal actor v̄l ei? p̄cura-
tor cōparuit corā iudice p̄dicto. ac positio-
nes z articulos obtulit infrascriptos. q̄bus
p̄ partē aduersam rñderi z eā ad h̄ cōpelli z
cogi postulauit. Ex aduerso p̄dicto dño iu-
dice adhuc sedēte p̄ tribunali talis re? vel

talis etus p̄curator corā eo cōparuit. ac po-
sitionū z articuloz p̄dictoz copiam sibi de-
cerni. ac terminū ad dicendū p̄tra eas v̄l re-
spondendū eisdē cōpetentē petiūt assignari.
P̄dict? ḡ dñs iudex copiam hmōi reo v̄l ei?
p̄curatori fieri decreuit z diē talē ad dicen-
dum p̄ positōes z articulos hmōi v̄l eis rñ-
dendū p̄ termino assignauit

Uel corā ordinario scribit tabellio.

Exhibitis his positōibz z articulis p̄ ta-
lem actorē vel ei? p̄curatorē in p̄ntia tal rei
vel p̄curatoris sui. Anno tali. die tali. eis re-
spōdebit. vel ipi impugnabūt p̄ ipm reū v̄l
eius p̄curatorē die tali. Et in hmōi assigna-
tione terminoz aliqui nō exp̄m̄it p̄emptorie
quia isti termini p̄emptōrij intelligunt licet
nō exp̄mant. vt no. in. c. pastoralis. d̄ excep.
Nisi fieret citatio v̄l assignatio ad sniaz au-
diendā. vt suo loco patebit.

Forma positionū z articuloz i actio-
ne personali

Positiones z articulos zē. vt supra i for-
ma p̄cedenti. In p̄mis igit ponit z pbare i-
tēdit q̄ Titius actor p̄dict? p̄fato Seyo reo
mutauit v̄l mutui causa numerauit decē
libras denarioz talis monete. Itē q̄ idem
Seyus debitor hmōi mutuatā sibi pecuniā
p̄dicto titio creditori suo soluere p̄misit i ta-
li termino z loco bona fide. Itē q̄ hmōi de-
bitum ipse Seyus debitor aūdict? suo credi-
tori Titio in p̄expressato termino dudū ela-
pso soluere neglexit. z hodie mīstrare z d̄ eo
satisfacere indebite contradicit. Item q̄ de
p̄missis omnibz z singulis fuit et est publi-
ca vox z fama Insup dat libellum vt in p̄-
cedenti forma.

In actiōe depositi sic p̄cipiant zē.

Positiones zē. In p̄mis ponit z pbare
intēdit q̄ Titius actor p̄fatus penes seyū reum
p̄dictū deposuit decetales. Itē q̄ hmōi de-
posit? liber decetalium scrip? fuit in cartis
bedinis seu in p̄gameno. Itē q̄ glo. habuit
ordinariā seu aparatū Bern. p̄positi papiē-
sis. Itē q̄ habuit desup coreū rubeū albu
vel nigrū. Itē q̄ secūndus sextern? sic incipi-
ebatur. Itē q̄ p̄mi quaterni p̄ncipiū fuit ta-
le. Itē q̄ memorat seyus p̄dictū libz decre-
talium ex causa depositi ad se recepit. Item
q̄ ipsum libz p̄dicto depositōri idē depōsi-
tari? reddere z restituere p̄tradicit. Item q̄
de p̄missis oībz z singulis zē. Et iā insuper
dat libellū in p̄ma forma

Positiões et articuli

In possessorio recuperãde seu interdicto unde vi fiant sic positiones et articuli

Positiones et. vt pus. In p̄mis ponit et pbare intēdit q̄ anno tali. die tali titi⁹ actor p̄dictus talē fundū vel domū cui⁹ p̄ fines i fra describunt possedit. Itē q̄ Seyus p̄dictus p̄dicto anno et die eundē Titū sic in possessione reali et corpali existentē d̄ domo seu fundo hmōi Seij et possessione violēter expulit et eiecit. Itē q̄ domū seu fundū huiusmodi seu ei⁹ possessionē a tpe deiectionis et spoliatiōis p̄dicte detinuit et occupauit. detinetq̄ et occupat. et possessionē eādē cū fructibus inde p̄ceptis et q̄ p̄cipi potuerūt p̄dicto Titio spoliato restituere d̄dicat. Itē q̄ damna p̄pter h̄ p̄dict⁹ sustinuit spoliat⁹ ex tali causa et. et ip̄i⁹ interest spoliatiōez hmōi et deiectionē factā nō fuisse. Itē q̄ fruct⁹ p̄ceptos et q̄ p̄cipi potuerūt a p̄dicto tpe verisimiliter put et p̄cipi annuatim p̄sueuerūt. videlicet tot maldra frumētū talē mēsure. Dana s̄o et interesse ad tot libras denarioꝝ ip̄e spoliat⁹ estimat. vestra tñ iudiciali salua taxatione. Itē de p̄missis oib⁹ et singul⁹ fuit et est publica vox et fama. dat nihilomin⁹ libellum et. Sic fiūt positioes et articuli mēbra et distincte. q̄ articulus est p̄s intētionis. vt no. de testi. p̄ntiū. in glo. s̄. articulis. li. vj. Uel si agit p̄tra eū q̄ nō spoliavit. s̄ spoliari mādauit. vel spoliatiōē ratā habuit vel rē spoliatā recepit sciēter a deiectore. sic p̄cipiantur positiones vt pus

Forma p̄tra detentorē mandatorē vel detrahentem

In p̄mis ponit et pbare intēdit p̄curator p̄dict⁹ q̄ tali tpe Tit⁹ rē talē possedit. Itē q̄ talis semp̄roni⁹ eodē tpe. videlicet tali die veniēs eundē titiū possessore de possessione eiusdē rei expulit violēt et eiecit. Itē q̄ seij⁹ spoliatiōē et deiectionē eandē p̄ eundē semp̄roniū fieri fecit et mādauit. Uel si nō mādauit. s̄ ratū habuit ponat sic. Itē q̄ spoliatiōē et deiectionē hmōi idē semp̄roni⁹ fecit noie et p̄emplatiōē seij rei supradicti. Itē q̄ ip̄e seyus eandē spoliatiōē sic suo nomie et ei⁹ p̄emplatiōē factā gratā et ratam habuit Itē q̄ rem hmōi ip̄e sey⁹ ad se recepit. et eaz a tpe deiectionis et spoliatiōis p̄dicte hucusq̄ detinuit et occupauit. detinetq̄ hodie occupatā. Uel sic qñ puenit rē q̄ sciēter rem recepit a deiectore p̄missio. p̄missis duob⁹ p̄mis articulis. puta de possessione titij et spo-

liatione semp̄roni⁹; de cetero ponat sic. Itē q̄ p̄dictus seyus p̄fatam rē spoliatā a p̄dicto semp̄ronio deiectore et spoliatore recepit. Itē q̄ ip̄e seyus sciuit titiū p̄dictum rē hmōi a semp̄ronio fuisse et esse spoliatū

Pro formis positionū in diuersis materijs habeat recursus ad spe. ti. d̄ testi. s̄. nūc videndū. Et in tractatu libelloꝝ. ibi quasi p̄ singulos titulos i materijs formant positiones sup libellū. Et etiā aliq̄ positioes formant de p̄fef. c. j. li. vj. in glo. magna. ibi de materia positionū. et c. sequenti

De modo r̄ndendū ad articulos

Factis autē et oblatis positioib⁹ rē si sunt prinētes clare et certe debet ad eas r̄ndere. d̄ testi. p̄ntiū. li. vj. imo si interrogat⁹ sup positionib⁹ et iussus r̄ndere hoc facere recusat habent positioes p̄ p̄fessatis. nisi rationabilis causa recusantē excuset. vt in. c. ij. de confess. lib. vj. Et que sit causa rationabilis ibi no. in glo. puta si positio est supflua que nō facit ad causam. vel obscura incerta captio/ sa de facto alieno imp̄tinēs. v̄l indiffinita iuris. vt ibi. Ponēs em̄ debet ponere certum et sic r̄ndens certū potest dare r̄sum. vt no. in iurib⁹ alle. Et ista singula declarant. c. ij. de p̄fef. li. vj. in p̄dicta glo. Et qd̄ d̄r ponit et pbare intēdit hoc hodie est i vsu. als positiones dabant sic dicēdo. p̄mo ponit talē et Et si negabant iste positioes postea dabant articuli sic dicēdo. Talē intēdit pbare et. Hodie ergo simul fiūt ita q̄ positioes negate succedūt in locū articuloꝝ et intentionū pbadi. de quo etiā in spe. de testi. s̄. nūc videndū. in pn. cū remiss.

Exceptiones p̄tra articulos et positioes

In termino igit⁹ p̄dicto puta ad dicendū p̄tra positiones et articulos v̄l eis r̄ndendū statuto solēt qñq̄ dari exceptioes p̄ positioes et articulos sub hac forma

Forma exceptionū p̄tra positiones.

Cōtra positioes et articulos p̄tensos oblatos p̄ talē actorē vel talē ip̄s⁹ p̄curatorē in causa tali et. p̄curator nomie p̄curatorio talis rei ponit et dicit excipiēdo. q̄ hmōi p̄tense positioes et articuli sunt generales nimis obscuri incerti in formes indeterminati dubij multiplices indiffiniti iure captiosi de facto alieno et imp̄tinētes ac tales q̄ minime releuarēt actorē probati vel p̄fessati. et eis inquantū p̄ positioib⁹ dantur nō est propte rei r̄ndendū. Inquantū vero offerūtur

Forma exceptionum

vt articuli nullatenus sunt admittendi. vt ex eorum patet inspectio euidenter. et latius si fuerit opus deducet. Quare predictus procurator rei petit per vos pronunciari decerni et declarari positiones et articulos passertos non esse admittendos. scilicet eos reijciendos et repellendos fore. ac reijci et repelli parte ream ab instantia iudicij vestri inde absolui. et actore sibi in expensis legitimis condennare saluo iure addendi diminuendi etc. Non tamen positiones et articuli sunt obscuro imprinentes vel inadmissibiles. sic quod probati non releuaret ponentem. dicitur Jo. an. in ca. dudum. ij. de elec. quod incaute factus aduocatus pnis alteri si petit declarari articulum. Ultra principio dicit eum non esse admittendum. vel etiam si format interrogatoria talia que per testes hoc habeat declarare. Iudex tamen potest examinare positiones et articulos et imprinentes repellere. quoniam de impertinentia constat. In dubio potest habere admittere. vt no. de testi. per tuas et de ptes. c. ij. li. vi. de appel. cum special. s. porro. s. excessu quibus. Unde si fuerint fieri rationes ad positiones et articulos saluo iure imprinencium et non admittendorum. de quo etiam in spe. de positionibus. s. vij. s. si vero certum est etc. Possunt ergo fieri responsiones ad positiones formatas super libello in actione reali sub hac forma

Responsiones ad positiones in actione reali.

Procurator nomine procuratorio seij rei saluo iure imprinencium et non admittendorum positionum et articulorum pretensoz titij actoris sic quod responsiones quas forsitan ad imprinentes et inadmissibiles positiones hmoi fieri contingit per non factas habeant. dat facit et exhibet medio iuramento rationes infra scriptas etc. Ad primam positionem prentam que sic incipit. In primis etc. procurator seij predicti respondendo ad eam non credit. Ad secundam etc. non credit. Tertia dependet a secunda negata. similiter et quarta. Ad quintam credit se fundum possidere. et eius restitutionem seij et assignationem iuste contra dicere. Et finale credit de confessatis. et negat de negatis. Et licet predictae positiones sint pro maiori parte de facto alieno. tamen quod faciunt ad causam. ideo est ad eas respondendum quod siue sint de facto proprio siue de facto aduersarij. siue etiam de facto tertij. debet eis responderi. Ita dicitur Jo. an. in addi. spe. de posi. s. vij. Item supra dicitur in rationibus ad tertiam et quartam positiones. quod dependeat a secunda negata non optet aliter

ad eam rationem fieri. Unde ex quo negat contraclus emptiois seu venditiois. negant alia inclusa vel necessario concurrerit ad tale contractum. vt per numeratio rei traditio ex tali causa facta etc. Positio tamen dependet a negata que non dependet aliquando a confessata. vt no. de ptes. c. ij. li. vi. sup. glo. s. rationabili. Et quod sit responsio per verbum credit vel non credit. hoc procedit et vi iuramenti calunie talis. Sed iuramentum de veritate artat per subumscio vel nescio. Tamen iurans de veritate est interrogandus et etiam respondere tenetur de credulitate. vt no. per Ostien. in. c. lras. de in. calum. Et confessio de credulitate etiam iudicat sicut confessio de veritate. vt no. de iureiura. ex lris in glo. si. et de iura. calum. cum causam. De solito tamen iurat quod dicere veritatem quam scire credit. Si respondet per verbum dubito an sufficit at no. in alle. c. cum causam. in glo. j. et super ea. Quid etiam iuris sit cum actor petit centum. reus respondet se sub conditione promississe. an videatur pure confessus no. per archidia. et Jo. an. de ptes. c. j. li. vi. Ista ratio est in parte contra respondentem sed in quantum dicitur quod sub conditione promissit. scilicet confessioni stat contra prentem non pro eo. Et ideo videtur fundata intentio actoris per tale confessionem. nisi reus probet conditionem. Sed in contrarium facit quia ista ratio est unica et vnum constructum ergo actor aut tota approbet. aut tota refuset vel recuset. Et quod si vult approbare pro se debet etiam contra se approbare. Finaliter credit Jo. an. quod reus iuste petere declarari per actorem an ponat ipsum promississe pure vel sub conditione. et sic cessaret illa perplexitas. Archidia. tamen dicit quod reus posset negare se pure promississe. Istum autem actum rationum factarum scribat tabelio hoc modo

Forma actuum in actis

Die tali. Anno quo supra. talis reus vel talis eius procurator coram prefato domino H. iudice in solito suo loco ad reddendum iura per tribunali sedere comparere responsiones ad positiones et articulos talis actoris sibi ibidem comparentis infra scripti tenore obtulit. et rationes huiusmodi facit medio iura. quibus rationibus sic factis et receptis actor predictus vel procurator eius sibi dilationem competentem ad producendum testes per sua intentione fundada assignari postulauit. Cui ipse dominus iudex predictus tale dicit vel vnum mensem per terminum et dilationem ad testes producendos assignauit. Vel sic scribit

Forma interrogatorioꝝ

notari^o ordinarij. Factis vel exhibitis rñsi
onibz p̄dictis p talē reū vel talē ip̄^o pcura
tozem. anno tali. die tali. in p̄ntia actoris vl
sui pcuratoris pbabit. vel pducen^t testes p
actozem p p̄ma dilatoē die tali zē. De istis
aūt dilacionibz pducēdis an dent tres dila.
vel vna tm̄. vel ita spaciōsa q̄ infra illā pos
sunt fieri tres pductiones. no. de dilat. c. ij.
in glo. ij. z sup ea. vt postea videbim⁹. Pars
p̄tra quā sit pductio testiū dat interrogato
ria. z dant sup articulis volētis pducere te
stes. z formant fm̄ circūstārias cause z p̄so
narum testiū. de p̄ba. licet. §. post hoc. de te
sti. cū causam. z. c. p tuas. vbi hoc. z de testi
bus p̄ntium. li. vj. Et ibi ponit forma eozuz

Datis ergo articulis p alterā p̄tū. ps cō
tra quā dant petit terminū ad dandum iter
rogatoria. z iste termin⁹ dat vt pbant iura
alle. z etiā vt generalis habet p̄suetudo dan
dus est. Fuit ergo isto modo sup articulis i
reali actione zē.

Forma interrogatorioꝝ

Interrogatoria infrascripta dat. fac z ex
hibet pcurator pcuratorio noīe talis fm̄ q̄
omnia z singula petit singulos testes partif
aduerse interrogari. z interrogatōes hmōi
cum rñsionibz testiū ad eas in actis redigi z
p̄scribi. Alioquin de inualitudine depositō
num. z q̄ sibi nō p̄ndicet ac alijs protestaf
put est moris. Diligēter ergo z nō p̄functo
ric testes ibi examinent. et ab eis prudenter
sup quolibz articulo quera^t de singulis cir
cumstārijs. Quera^t etiā a quolibet teste de
ip̄s^o erate. fide. fama. statu z p̄ditōe. an sit no
bilis vel plebeius. Itē quantū habeat i bo
nis. Itē an prece vel prece gratia odio timo
re vel fauore testificet. Itē an ei datū sit ali
quid vel p̄missum. vel aliquā habeat spem
q̄ sibi detur vt sic testificetur. Itē an sit ex
cōmunicat⁹ maiori excōmunicatione. Itē
an sit amicus soci⁹ vel familiaris. p̄sangu
neus. affinis. vel subditus. vel de iurisdicō
ne pducētis. vel e⁹ cōtra quē pducit inimi
cus. Itē an sit instruct⁹ cōtra quē z quid de
ponere debeat. Item an sup hoc p̄cordaue
rit cū testibz suis. Itē vtz sit subordinatus.
Item quā p̄tem mallet in hmōi causa obri
nere. z cui pl⁹ faueat zē. Et specialiter si di
xerit testis esse vez qd̄ in p̄mo articulo cōti
netur interroget de causa scientie. videlicet
vnde sciat testis fundū ad sempromium pri
nuisse. z quō hoc. vel qñ Sempromi⁹ domi

nium acq̄sinit. Itē de p̄finibz eius dez fundi

Itē circa secundū articulū quera^t. si te
stis dixerit eū vez esse de causa scientie. an te
stis fuerit p̄sens in p̄tractu. z q̄ cū eo fuerūt
p̄sentes. quot numeroz ad quid ibi fuerunt
Itē de loco p̄tract⁹ in qua domo an dom⁹
sit terrea lignea vellapidea. in q̄ p̄te domus
Item de tpe. s. de anno mēse die hora. Itē
de forma ip̄s^o p̄tract⁹. an fuit pur⁹ vel cōdi
tionalis vel modalis. z p̄ q̄ verba celebrat⁹.
Et si conditionalis vel modalis. quera^t an
p̄ditio postea extiterit z fuerit purificata vl
modus seruat⁹. Itē an testis nouerit perso
nas p̄trahentiū. Itē an p̄cium interuenerit
z an p̄eciū solutū fuerit. in qua moneta per
quē cui quō loco tpe die hora. quibz p̄ntibz
z semp de causa scientie. de auditu fama cer
titudine z credulitate z singulis circumstā
tijs alijs que ad veritatē faciūt eliciendaz z
detegendā falsitatē. de testi. cū causam. Ple
nissime de testi. §. iam de interrogatorijs. in
spe. Et cautū est q̄ hmōi interrogatōnes di
stincte formen^t ponēdo an quālibet. Itē vl
p̄simile vt tradit doctrinā Buil. in spe. de te
stibz. §. nūc de interrogatorijs. Et sūt inter
rogatoria circa p̄sonas testiū z circa dicta.
Sed dicit Buil. in spe. de testi. §. iam de in
terrogatorijs. §. in summa q̄ sunt duo gene
ra questionū seu interrogatoriay. Unū ge
nus sit ad destruendū dicta testiū. Aliud ad
fundandū exceptōes. i. intētiōe eius p̄ quā
testes pducant. quia testis deponere debz p
vtrag p̄te. Dicit tm̄ Jo. an. ibi in addi. q̄ in
terrogatoriū nō debet p̄tinere nouū capitu
lum p aduersario. Exemplū Titius pducit
testes cōtra Seyum ad pbandū mutuum.
Seyus dat interrogatoriū petēdo interro
gari testes sup solutōe mutui. scz an soluerit
hoc faciendū nō est. quia Seyus de hoc bz
facere capitulū z Tit⁹ interrogatoria. Pri
mum gen⁹ interrogatoriay sit duplicif. vi/
delicet vel rōe p̄sone testis. vt quia est excō/
municat⁹. instruct⁹. subordinat⁹. iudeus. su
spectus. vel alias min⁹ idoneus ad testificā
dum. vel rōe dicti. vt qz deponit contraria.
vel vacillat. vel nō reddit aptā dicti sui cau
sam. De diuersis aūt interrogatorijs et for
mis interrogatoriay p Buil. in spe. de testi.
§. iam de interrogatis. De hoc etiā in. c. p̄e
sentim. de testi. li. vj. Et ibi textus loquit⁹ d̄
interrogatorijs. z in glo. ponit forma. z an
te nō habuim⁹ textū de eis. De materia etiā

De testibus recipiendis

ista no. in. c. p. tuas. 2 in. c. cū cām. de testibz.
Et ibi no. q. si aliq. necessaria interrogatio fu-
erit omissa post publicatōz attestatiōnū. pe-
titur a iudice vt iterz interroget. vt qd omis-
sum est recuperet. Idē Buil. in spe. §. nūc vi-
dendū. in fi. Et ista interrogatoria vel copia
de ipis nō debēt dari pti aduerse pducen-
ti testes ppter subordinatōis timorē. qz eis ha-
bitis posset instruere testes vt pcoriditer ad
interrogata rñderent ne posset falsitas de-
phēdi. 2 sic p hoc tolleret efficacia interro-
gatorioz q ad h sunt inuēta vt falsitas faci-
cilis dephēdat. s3 danf iudici q debet il-
las moderare. superflua 2 inutilia refecare.
Si autē nō facit. nec ps dat interrogatoria
tūc iudex faciet ista q habent in. c. cuz cām.
de testi. Et p̄sulit Disti. q. ponit? fiāt supflua
q aliqd necessariū omittat ex duabz causis
Prima qz si factū est interrogatoriū 2 omit-
titur negligēter necessariū seu dolose supple-
bitur seu repetit nō obstāte publicatōne. vt
supra dictū est. Secunda causa qz forte iu-
dex ex officio plura refecabit vel refecar3 qz
expediret. Ita no. in. c. p̄sentium. de testi. li.
vj. sup glo. interrogatoria

De testibz recipiēdis 2 examinādis

Factis rñsionibz ad positioēs si p eas re-
us cōfitef positioēs. releuat p talē p̄fessionē
actor a p̄batiōe. 2 tūc nō restat aliud nisi cō-
fessum p̄dēnare. qz nō sunt ptes iudicis ad
p̄fiteatē nisi vt p̄nūciet. d. trāsac. p̄terea. Ad-
uertat tñ diligēter actor an omēs suas posi-
tiones sit re? p̄fessus. Si q aliqs positioēs
est p̄fessus videat an p̄fessatas ei? intentio
fundata sit vel probata. 2 tūc sniam postu-
lat ip̄e actor. Et p̄romptiores sunt negatio-
nes in iudicijs p quas oportet ponentē on-
pbandi subire. Tñ si reus omēs vel aliqs
positioēs negauerit. tunc habet actor suam
intentionē p̄bare. ff. de p̄ba. l. ei qui. vj. q. vl.
accusator. Actor q tūc perat sibi terminum
dari ad p̄bandū. 2 iudex statuet sibi termi-
num cōpetentē p̄ p̄ma dilatōe. qz dare iubz
tres dilatōes. de testi. vltra tertiā. no. de di-
lat. c. j. Vel fm alios statuat terminū vnuz
p omnibz dilatōibz. videlicet p̄ p̄ma secūda
2 tertiā dilatōe. p̄mū tñ seruat De q in spe.
de p̄ba. in p̄n. Et no. in alle. c. j. de dila. ple-
nius in. ca. in causis. de testi. in glo. Finita
tñ p̄ma dilatōe iudex nō dabit scdaz nisi ex
iusta causa. Tñ vt ibi dic̄ Inno. secūda 2
tertiā dilatio dabit qñ petēs illā ostēdit se i-

peditū in p̄ma. Quantū autē ad temp̄s spa-
cium cōtinere debeāt iste dilatōes habetur
in. §. spaciū. iij. q. iij. no. plene p Jo. an. in. c.
vltra tertiā. de testi. in cōmento. Actor q
vult pducere testes. faciat eos p iudicē vo-
cari. qz testis sine vocatiōe se ingerens ex h
qdammodo se suspectū reddit. vt. L. d. test.
autē. rogati. 2 faciat citari aduersariū vt vi-
deat eos inuare. alias receptio testiu3 cōtra
absentē nō vocatū facta nō valet. vt in. c. ij.
de testi. Iudices autē raro p se recipiūt te-
stes. vel eos examināt s3 alijs committunt.
De hoc cōquerit Disti. vt scribit Jo. an. i. c.
p̄sentii. de test. li. vj. sup glo. interrogatoria
De quo etiā in spe. de testi. §. nūc tractādū.
§. licet autē dixerim. Hā in probationibz pe-
det totū ius cause. Tñ deberēt iudices po-
tius cōmittere alia qz testiu3 examinationez
facit. xliij. dif. quiescamus. S3 qz ex quo est
onerosum eis. ideo de facili p eos cōmittit.
qd tñ fieri nō deberet. Si tñ vtiqz cōmitte-
re vellēt. deberēt nō notarijs vel alijs sim-
plicibz. s3 idoneis discretis 2 honestis delega-
re. de testi. si q testiu3. de testi. cogen. c. j. de cō-
sang. 2 affi. c. j. Quia tñ qñqz testes sūt q nō
possunt vel nō tenent ad inuicē venire p te-
stimonio ferēdo. s3 iudex ad eos ire vel mit-
tere debet ppter p̄uilegiū vel impotentiā ipo-
rum testiu3. videlicet si testes sunt egregie p-
sone vel mulieres. aut senes seu remoti Uk
q pducit est paup̄ 2c. de quo in. c. si q testiu3
de testi. 2 ibi de hoc danf versus. Tñ tunc
est iusta causa cōmittendi alijs receptionez
testiu3 2 examinationē. vt ibi no. de testi. cuz
causam. Prius tñ qz scribat iudex seu com-
mittat examinationē testiu3. recipit cautioēs
ab eo p̄tra quē pducunt testes. vel commit-
tat vt vadat infra terminū cōpetentē ad vi-
dendū inuare testes. vt dicit Buil. in spe. de
testi. §. qualif. §. sunt autē testes. De h tamē
est dicendū vt no. in. c. p̄stitut. de fideiussō.
in glo. antepenul. 2 sup ea. 2 in. c. statutū. de
rescript. in glo. penult. li. vj. Et sic cōmissio
sub hac forma

Forma cōmissionis recipiēdi testes.

H. decan? 2c. Iudex cause 2 p̄tium infra
scriptaz a sede apostolica delegat? vel arch-
idyaconus vel officialis 2c. tali notario pu-
blico vel alteri cui cōmittit Salutē i dño.
Quia talis actor in causa quā tali reo mo-
uet in iudicio corā nobis ad intentionez ei?
fundandā nōnullos intendit pducere testes

Juramentum testium

quoz receptioni z examinatioi psonaliter i-
teresse no valem? Idcirco de vestra legali-
tate z discretioe plurimu cofissi vobis comit-
timus z madamus qten? testes quos idem
actor vel ei? pcurator vobis duxerit nomi-
nandos ad vestra pntiam puocetis. recepto
q? fm forma iuris z iudicij more ab eis pri-
mitus iuramento sup intentione z articulis p-
sentibz inclusis. vel vobis p parte actoris ex-
hibendis. z fm interrogatoria partis alteri-
us si vobis dabunt cogatis eosdem verita-
ti testimoniu phibere attestatodes in publi-
cam forma redactas sigillo vestro clausas.
fideliter z secrete inclusas p nunciu fidelez
z idoneu nobis i tale die remittat. Vel sic.

Talis iudex zc. Salutē in dño. Haueri-
tis q in causa q inter talē ex vna. z tales pte
ex altera vertit in iudicio corā nobis partes
hincinde nonullos volētes pducere testes
p fundada sua intentione. quos corā nobis
difficile foret pducere z partibz onerosum.
Idcirco discretioni vestre comittimus. ac
firmiter ac discrete picipiendo mandamus
quaten? testes quos ps vtraqz pducere cu-
rauerit corā vobis infra spaciū vni? mēsis.
vel talem diē legaliter recipe. ac eos sup ar-
ticulis a ptibz hincinde i causa huiusmodi
datis. z fm interrogatoria partiu que vob
vna cū pntibz trāsmittim? fm datam a deo
vobis prudentiā diligēter examinare cure-
tis seruata forma debita z consueta.

Depositōes ipoz testiu cū articul? z iter-
rogatorijs pdictis ac toto pcessu quez sup h
corā vobis hre ptingit sub sigillo vestro si-
delit? inclus. nob qstori? poteritis remittere
studeat. Aliqñ cōponit etiā forma com-
missionis decipiēdis testibz reprobatoijs
clausa sub ista forma. Qd si forte altera pri-
um testes alteri? reprobare voluerit. testes
sup reprobatoe hmoi pducēdos infra. xv.
dies post dictū mēsem imediate sequentes
fideliter admittere z examinare solcite stu-
deat. Aliqñ etiā addit clausula. Testes vo
si se grā odio vel amore pccio vel timore sub-
traxerint p cēsura ecclesiasticā ad phibēdum
testimoniu veritat? auctoritate nra. imo ve-
rius aplica cōpellat. Aliqñ etiā additur
clausula videlicet significātes nob qnta si-
des possit ipis testibz adhiberi. Ista clausu-
la habet de fideiuss. pstitut. in si. ibi de h. d
quo etiā no. in. c. qm? tra. de pba. de ista cō-
missione seu remissioe z ei? forma vide i. c.

psentiū. de testi. li. vi. vbi papa fac remissioz
ad ptes p testibz pducēdis z d receptoribus
testiu. an possit vltiori? comittere habet d re
iudi. cū bertold. z in cle. indices. de offi. de
le. Pōt etiā iudex h officiu comittere tabelli-
oni seu notario cause. z sic exercebit vtrūqz
officiū. s. receptor? testiu. z scriptor?. z ita te-
net Inno. in. c. qm? tra. de pba. Et h etiaz
habet general? psuetudo. Et dic ibi Dsten-
sis. q sanū est psiliū q de cōmissione iudicij
tabellioni facta fides fiat nō p ipm tabelli-
onem cui facta est cōmissio. qz ei in h nō cre-
ditur. s. p instrm alteri? tabellionis vl? lras
autētico sigillo sigillatas. Quz q ps pducit
testes suos corā iudice vel eo cui h est com-
missum. debēt testes iurare dicere veritates
quia sine iuramento dictis coz nō creditur
quantūcunqz sint religiosi. nisi iuramentuz
eis a partibus remittatur. vt in. c. nuper. et
in. c. de testibz. de quo etiā in spec. de testi. §.
sequitur.

Forma iuramenti testium

Forma autē iuramenti testiu habetur d te-
stibus. fraternitat. in vlt. glo. qz iurabūt q
dicant totā veritatē iudici vel cui comiserit
quā nouerint de ista causa seu re super qua
iurant. Itē q nullam interdicāt falsitatem.
Item q pro vtraqz parte dicāt iudici veri-
tatem quā sciūt. Item q dicāt omnē verita-
tem siue sint interrogati siue nō. Itē q nec
pccio nec amore vel odio. seu p aliquo com-
modo testimoniu dicāt. Et de facto addit
ferrū. s. q secretū teneāt dictū suum vsqz ad
publicationē. de quo etiā in spe. de teste. §.
sequit. Et debēt iurare tactis euāgelijs. vt i
iij. q. ix. hortamur. An vero si nō apparet te-
stem tetigisse illud euāgeliiū presumat tra-
ctat Jo. an. in addi. spe. in. §. primo alle. sup
p. z no. Quando autē debz probari psanguī-
nitas ad dirimendū matrimoniū est specia-
lis forma iuradi vel iuramenti testiu. de quo
in. c. licet ex quadā. de testi. Pars autē cōtra
quā testes pducunt sit pns in pductōe testi-
um. z videat personas testiu quales sint. an
sint tales q nō possunt testificari z faciat p-
testationem q dicere velit in psonas testiu.
alias post publicationē ac testationem non
potest nisi in duobus casibz. scz nisi iuret q
hoc ex malicia nō procedat. vel nō ostendat
se post publicationē ea didicisse que obijcit
in personas. vt in. c. pntium. de testibus. Et
debet fieri ista ptestatio tempe pductionis

Forma actuum in actibus signatorum

testium. ut in ti. et pte. eo. ti. Tamen ista pro-
testatione facta si testes aliquid dixerint p-
restante. eis de facili non crederet. ut in alleg.
ca. pntium. in fi. Qualiter tamen hoc intelli-
gatur ibi non. Et ista omnia puta testium rece-
ptione eorum iuramenta et prius prestationes ta-
bellio scribat in actis. de pbat. qm pra. Et
erit ista forma

Forma actuum in actibus signatorum.

Anno tali. die tali. tal actor vel tal ipius
pcurator coram tali iudice vel tali commissario
comparuit. et A. B. C. testes ibidem comparuites
pduxit. petens eos p predictum dominum iudicem seu
commissarium recipi et admitti. Et aduerso ta-
lis reus vel talis ipse pcurator ibidem com-
paruit. prestat expresse q in personis testium hmoi
dicere vellet et obicere seu post depositionis
aperturam reprobare. Predictus ergo dominus iu-
dex vel commissarius testes p nominatos rece-
pit. q omnes et singuli tactis euangelicis solitum
pstituerunt iuramentum etc. Tandem iudex vel co-
missarius pcedendo ad examinationem testium:
vocabit ad te testes et singulos secrete et sigil-
latim examinabit. exemplo Daniel q falsos
sacerdotes contra Susannam inductos se-
crete examinavit. ut habet Dan. xiiij. Et no-
de testi. ca. ij. in glo. non est ita. ibi de hoc. Et
dicet ei. amice falsidice testis tribus personis est
obnoxius. s. deo. cuius pntia cum sit ubiqz ptenit
Item iudici quem mendo fallit. Item parti
innocenti quam falso testimonio ledit. s. crimi-
ne falsi. c. j. Et quonia testis q veritatem oc-
cultat et q mendacium dicit est reus. qz p mus
pdesse non vult. secundus nocere desiderat. xj.
q. iij. quisqs. Unde cum iuraueris dicere ve-
ritatem. p id iuramentum obsecro te ut animam
tuam salues. et qd scis de tali negotio plene di-
cas. Deinde pponas sibi qualiter inter tales
et talis causa vertit sup tali re vel debito etc.
Deinde legat et exponat sibi primum articulum
et sup illo teste interroget an sciat eum esse verum
Et si testis dicit eum esse verum querat ab eo
de causa scientie. ex qua causa sciat eum esse ve-
rum. et fm alia interrogatoria que data sunt
circa istum articulum eum diligenter interroget et
sigillatim. Deinde facta interrogatione de
his que in primo articulo ptenentur. et de inter-
rogatorijs circa eum datis. et factis depositio-
nibus et rnsionibus p testem ad ea tunc descen-
dat examinatus ad secundum articulum. tandem
ad tertium. et sic de alijs. Adhibeat tamen caute-
lam si visum fuerit expedire q primo querat a

teste in genere qd sciat de tali causa que pnt
inter tales etc. anteqz aliquem articulum sibi ple-
gat. Vel qnqz pmo interroget de ultimo vel
de medijs articulis. Ista ppostatione ser-
uando ut p hoc facilius apprehendere vale-
at an testis sit subordinatus seu instructus vel
non nec suadeat ei neqz ipm inducat ut aliqd
certum dicat. sed querat in genere. nec etiam in-
ducat eum ad dicendum se scire quod credit. vel
ecouerso. de quo in spe. de teste. s. nunc tra-
ctandum. Hac tamen cautela et sequentia notarius
scribat isto modo.

Forma depositionum in actibus signato-
rum

Anno. mese. die. talibus talis testis iuratus
sup pmo articulo q sic incipit. Item ponit etc.
sibi lecto diligenter et exposito examinatus di-
xit se articulum ignorare. vel dixit vera esse q
in ipso ptenetur. Interrogatus de causa scien-
tie seu quomodo sciret. rnsit q interfuit. et ita fieri
vidit et audiuit. Interrogatus de tempore. etc. fm
q interrogatoria data fuerunt. rnsit q anno
tali. die tali etc. Item sup secundo articulo q sic
incipit. Item etc. sibi lecto et clare exposito di-
xit. et sic de alijs articulis. Et querat de cau-
sis et circumstantijs circa formam interrogato-
riarum circa quemlibet articulum datorum et re-
sponsiones ipsius testis qualescuqz fuerint re-
digantur in scriptis. ut in forma supra sicut a
teste pferunt. nihil mutado vel detrahedo.
et diligenter vulgare interpretet in latinum. nec
scribat testes dixisse credo vbi dixit scio. vel
ecotra. Nam taliter posset dictum testis redi-
gere in scriptis q auferret ius habenti. et sic
se sibi ad restitutionem seu satisfactionem obli-
gabit. Cauet etiam ne scribat talis testis dixit
p omnia sicut talis p mus vel secundus. sed
cuiuslibet testis dictum per se in scriptis in in-
tegrum redigat. ut no. de p. sig. nihil obstat. s.
quo ibi plene. Et aduertendum q vbi sup ar-
ticulo principali testis deposuit. examinatus
seu tabellio non debet vti his verbis. videli-
cet talis testis requisitus vel interrogatus sup
articulo tali rnsit etc. Sed dicat seu scribat
Talis iuratus q sup articulo tali sic dixit.
Sed vbi de causa scientie vel de circumstan-
tibus extra articulum principales queritur. tunc
his verbis tabellio vtiur scribendo Talis
interrogatus vel requisitus quomodo sci-
ret vel de tempore seu loco. etc. respondit etc.
De quo in spe. de testi. s. nunc tractandum.
s. et aduerte diligenter. Quomodo etiam in

Forma cōmissionis

testiū examinatōe quedā cōsiderāda sunt cir-
ca examinatorez testiū . videlicet q̄ sit pru-
dens. exp̄tus. diligēs. z attēns. fidel̄ et cau-
tus. prudēter z discrete attēdendo verba q̄li-
tatem z vultū ipsi⁹ testis. Quedā circa ip̄os
testes. videlicet an sint inimici vel infames.
Et quedā circa dicta testiū videlicet an de
positionis causam reddāt zc. Ponit Buil. i
spe. in ti. de testi. §. nūc tractandū. in §. vt at
hoc pleni⁹. Debet ḡ examinatorez iudex vl̄ cō-
missarius attēdere an testis vacillat vl̄ titu-
bat. seu cū trepidatōe vel icōstātia loquat̄.
Et si vacillat debz ḡ scribi in actibz p tabel-
lionem. Sz an tabellio debeat hoc scribe-
re ad p̄ceptū iudicis examinātis. etiā si tabel-
lio nihil de titubatōe vel vacillatōe perp̄-
dat. no. de p̄ba. qm̄ p̄tra. z in spec. de testi. §.
nunc tractandū. §. cōsiderare dz. z sequenti.
Et d̄ ibi q̄ sic triplici rōe. Prima q̄a iudex
habet autoritatē in recipiēdo z examinādo
testes. sed tabellio solū in scribēdo. Secun-
da quia iudex superior est vñ sibi magis est
credendū. Tercia q̄. tabellio int̄tus circa
scripturā nō potest ita attēdere circa varia-
tionē testiū. z titubatōnē pallore vel mu-
tationē faciei ipsi⁹ testis sicut iudex. q̄ sp̄ p̄t
oculos ad testē habere. iō sibi magis est cre-
dendū. Potest tamē tabellio saluādo p̄sci-
tiam sic scribere hoc casu. Et iudex mihi ta-
bellioni sic dixit vt scriberē q̄ testis vacilla-
bat. sed scrip̄tura esset efficacior si adderz ta-
bellio. z sic in ibi videbat q̄ vacillaret dum-
modo rei veritas sic se habebat. Debet etiā
q̄ntum possunt cū veritate exp̄mere. scz va-
cillationis modū. Et talis testis vacillādo si-
ue tremēdo vel trepidatōe vel sudatōe p̄ ni-
mio timore loquebat. vr. vel pallid⁹ efficie-
batur. vel hm̄i. Et debet ḡ scribere teste re-
cedēte vel ignorāte in p̄senti. Tñ ex q̄ testis
audiuit. nisi iudex veller p̄sset testē ex p̄ pu-
nire. de q̄ no. in alle. c. qm̄ p̄tra. de p̄bat. per
Inno. z Osti. z in spe. §. prim⁹ alle. supra
Postq̄ aut̄ testes recepti sunt z examinati. si
hoc factū est p̄ aliū ex cōmissione iudicis. ip̄e
redactis attestatōnibz in scriptis ipsas atte-
stationes cū articulis z interrogatorijs ac
alijs coram eo super hoc actis iudici remit-
tat sic scribendo

Forma cōmissionis examinationis te-
stium.

Honorabili viro dño A. iudici vel offi-
ciali zc. Salutē in dño. z mādātū vestrum

iniunctū p̄no suscipiēdo z exequēdo affectu
testes quos talis in causa tali corā me. p̄du-
cere voluit. vel testes mihi p̄ talē nomiat os
citauit. z ab eis p̄ talē actorē vel ei⁹ p̄curato-
rem in p̄ntia tal̄ rei vel tal̄ ipsi⁹ p̄curatoris.
vel in penā p̄sumacie rei p̄ me ad hoc citati
z nō cōparētis p̄ductis. iuramentum iuxta
morē qd̄ ipsi om̄s z singuli tactis sc̄tis euan-
gelijs p̄stiterūt recepi. Ipsosq̄ sup̄ articul⁹
actoris z fm̄ interrogatorijs ipsi⁹ rei mihi
transmissa cū diligētia qua potui examina-
re curauit. Quoz depositiōes p̄talem nota-
rium publicū in scriptis redactis sub sigilli
mei impressiōe inclusas. vna cum articul⁹
interrogatorijs. citationibz. p̄stationibus
testiū iuramentis. z alijs corā me i negotio
huiusmodi actis. factis. et productis. per la-
torem p̄sentū quez ad hoc de vtriusq̄ p̄tis
p̄sensu tanq̄ idoneū z fidelē duxi assumen-
dum vobis remitto. Aliquādo additur ista
clausula. Et partibz talē terminū in quo se
coram vobis rēsentare p̄ se vel p̄curatorē
teneatur assignauit. Et in forma dicit̄ de te-
stium iuramentis. ideo posui. qz iuramenta
huiusmodi sunt in acti. scribenda. vt tactus
est supra. Unde nō sufficeret poni in attesta-
tionibz sic. talis testis iuratus dixit zc. qz af-
fertio ista seu narratio est de p̄terito. nec p̄-
eam apparet de p̄sentia iudicis vel part̄
quam nec dies p̄senti iuramentū. de quibz om-
nibus cōstare debet. de testi. c. ij. de probati.
qm̄ cōtra. Ita dicit Jo. an. in addi. spe. §. te-
sti. §. sequitur. Si tñ scriptū inuenit i actis
testium corā iudice iurasse p̄tibz p̄sentibz.
bene p̄sumit iurasse vt debuit. scz cum ta-
ctura euangelioz. vt etiā dixi supra. Et ple-
ne p̄ Jo. an. in loco alle. Et debet testis reci-
pi z venire exp̄nsis p̄ducētis. vt in. c. statu-
tum. §. penul. de rescrip. li. vi. Nec pars alia
pro eo q̄ dat interrogatorijs tenet aliqd̄ ad
exp̄nsas testiū ministrare anteq̄ iter arripi-
at p̄eundo zc. Et quō nō habet rō illarum
exp̄nsarū quas testis domi facturū erat.
z quomodo soluet etiā exp̄nsas p̄ vectura
equoz si conditio persone testis hoc requi-
rat. etiam si testis propriū equū duceret. tra-
ctat Jo. an. in addi. spe. de teste. in. §. qualif
Utrū aut̄ valeat depositio testis facta post
terminū datum ad producendū z ad recipi-
endum testes seu probandū no. in spe. §. pri-
mo. alle. §. Is quoz cui. Et ibi late p̄ Jo.
an. in addi. cui finalit̄ placz distinctō Buil.

De publicatione attestacionum

ibi posita in primo et secundo membro. salvo eo quod non in specie de dilatione. §. i. §. illud quod in fine.

De publicatione attestacionum post dilationes habitas.

Postquam hic producti et examinati sunt testes si hoc factum est in prima dilatione. et sufficiens est facta productio. procedet ad publicationem attestacionum. Si non est sufficiens et producat perat secundam vel tertiam dilationem. Si iusta causa subest. dabitur cum causa cognitione secunda vel tertia. ut supra dictum est. Et non de dilata. c. ij. de testi. in causis. cum similibus. Quarta dilatio non dabitur nisi cum quadam solennitate legali. De qua et qualis sit illa solennitas habetur in. c. ultra tertiam. de testi. et ibi plene Testibus sic productis et examinatis partes renunciant testimonio productioni et postulant attestaciones publicari. vel saltem pars producat id petit. Iudex ergo volens attestaciones publicare vocabitur partes. quia eis absentibus et non vocatis non debet aperire. de re iudi. cum ita et maxime vocare debet illum pro quo sunt producti ut si velut possit aliquid in apertione prestari partibus sic vocatis et presentibus. Vel altera pro contumaciam absente procedit iudex ad publicationem isto modo. quia precepit notario quod legat coram se et partibus publice in iudicio dicta testimonium vel ipse met legat. et si sunt multe vel prolixae. sufficit legere unam pro omnibus. Quo facto iudex dicit. Iste sunt attestaciones in tali causa habeatis eas pro publicatione. vel ea pro publicato. de quo in specie de teste. §. satis utiliter. in principio. Dicit autem ibi Jo. an. in addit. de facto servari quod legitur aliud de una attestacione in principio. et de una in progressu et de una in fine. Satis tamen est iudicem pronunciare istas pro publicatione haberi. et ita communiter in istis partibus servatur. Et omnia ista per tabellionem rediguntur in actibus modo

Forma actuum in actibus signandorum.

Anno. die. mese. etc. Talis actor vel talis ipsi procurator ex una. et talis reus vel talis ipsius procurator parte ex altera ad publicandum et publicari videndum et ad audiendum dicta testimonium pro parte dicti actoris productoris citati comparuerunt coram predicto domino iudice sedente pro tribunali et testibus producendis renunciarunt. ac dicta testimonium productorum publicari consenserunt et expresse postularunt ac ipsarum copiam sibi fieri et decerni attestaciones huiusmodi

petierunt. Predictus autem reus terminum ad dicendum contra personas et dicta testimonium competentem sibi petiit assignari. Prefatus ergo dominus iudex attestaciones huiusmodi pro parte talem ipsarum attestacionum publice coram se legere fecit. Quo facto ipsas attestaciones voluit et fecit pronunciarum. et pro apertis et publicatis haberi. et copiam de ipsis partibus vel earum procuratoribus hoc petentibus fieri et dari decrevit. Et tali reo vel eius procuratori talem diem ad dicendum et obijciendum in personas vel ad dicta testimonium pro termino assignavit. Vel sic breviter

Consimilis forma

Legite et publicate sunt he attestaciones in presentia partium vel earum procuratorum presentium et publicationem fieri petentium. vel in presentia talis actoris seu sui procuratoris publicationem fieri postulantis in pena contumacie talis rei ad hoc citati et minime coparentis. Anno tali. die tali etc. Excipietur contra dicta et personas testimonium etc. In renunciacione tamen habeatur cautela. scilicet quod fiat renunciatio solum productioni testimonium non publicationi in genere. quia tunc non possunt produci instrumenta que alias produci possunt usque ad conclusionem cause. de fide instru. cum dilectus filius. Item quod una partium non renunciat. nisi et alia renunciat. de quo in specie de teste. §. ult. §. Item notandum. et §. si. pro abbate. de testi. in. c. de testi. quia alias pro que non renunciasset possit producere testes ante publicationem. Et talis renunciatio admittit facultatem producendi testes alteri parti super eodem articulo. de quo plene in. c. cum venisset. de testi.

Quid agendum sit pro reprobacione testimonium pro publicationem attestacionum.

Attestacionibus publicatis solet super eis disputari. ut dicitur in. ca. in causis. de testibus. Testes etiam quandoque consueverunt reprobari et an hoc liceat vel an post publicationem. habetur in. c. presentium. de testi. li. vi. Impugnantur autem ut etiam alias dixi probaciones facte per testes ratione personarum. et etiam ratione dictorum ipsorum testimonium. Videamus de prima. ratione personarum repelluntur testes seu reprobantur aliquando propter crimen. aliquando propter suspicionem. quibus propter defectum. Propter crimen. ut quod est latro. fur. raptor. puerus. infamis. vel alias criminosisus. de testi. testimonium. et c. sicut nobis. cum similibus. Et si propter suspicionem. ut quod est pater. sanguineus vel socius. vel familiaris. affinis. coniungit.

Forma exceptionis

vasall^o. libert^o. vedito^r. fideiussor ei^o q^o e^o p
ducit. De q. iij. q. iij. §. Itē testiu. de testib. i
sup. z. c. cū nūci^o. z. c. in lris. Et plene i spe. d
teste. §. j. Propter defectū potest poni exem
plū de ipubere. de q^o in spe. d teste. §. j. §. Itē
excipit. q^o est impubes v^l furiosus v^l iudeus
de testi. iudei. z. c. licet. Et generalit^r req^rūf
in testib^o septē. q^o his s^olib^o p^rinent. Cōditio.
secus. etas. discretio. fama. Et fortuna. si
des. in testib^o ista requires. Illos s^o sus po
nit glo. in ca. ij. d testi. in glo. ij. z. ibi sup glo.
Ad singula ista dan^r p^rcordātie. Iudex q^o fa
cta publicatōe assignabit terminū ista quē
recipiāt copiā attestatiōnū. q^o copiā facere
tenet iudex. de pba. qm̄ p^rtra. Et originalia
debet iudex vel tabellio apud se retinere. vt
ibi no. Deinde habita copiā attestatiōnum
p^r partes iudex dabit aliū terminū reo infra
quē z testes si potest repellat. Et post istum
terminū nō audiet. de pba. licet. de q^o etiā in
spe. de test. §. pe. Quis tū aū publicatōz at
testatiōnū testes reprobāt z repellūt. de q^o vi
delicet an exceptio p^rtra testes p^rponi debeat
z p^rbari ante publicatiōnē attestatiōnū. vel
an post fieri possit magna est diuersitas int^r
doctores. z diuerse sunt opiniones. Tenet
tamē cōmuniter q^o exceptio legitima q^o oppo
nitur p^rtra testes semp a pncipio sit recipiē
da siue faciēda. Et iudex nō recipiēdo gra
uar et partē. z sic locus esset appellatiōi. Sz
recipe statim pbatōes sup tali exceptiōe. v^l
hoc differre post publicatiōnē est i arbitrio
iudicis. Ab isto excipiunt tres casus. d q^o b
in. c. ex pte ade. de testi. in glo. hmoi. z sup ea
Et iudex in talib^o arbitrarjis dz aduertere
ad plura. videlicet an illud de quo excipit
habeat eandē equitatē cū p^rdictis casibus
exceptis. vt sic ex eadē equitate pbatōes p
us recipiat. Itē an sit publicū q^o excipitur
Itē an habeat pbatōes. Itē an sit p^rsum
ptio p^rtra excipientē q^o faciat h^o causa differē
di z fm̄ huiusmodi z alias diuersas circum
stantias facti videbit iudex an expediat p^rs
recipe testes reprobatozios vel nō. In du
bio tamē differat reprobatio. de quo plene
in ca. ex parte. supra alleg. z ibi p^r Joh. and.
sup p^rdicta glosa Et ita est in arbitrio rei op
ponere exceptiōnē p^rtra testes a pncipio. v^l
illam differre in temp^o disputatiōnū dum
modo de hoc ante p^rstetur iuxta dispositō
nem. c. p^rsentiuz. de testi. Sed in arbitrio iu
dicis regulariter est pbatōes sup huius

modi exceptiones statim recipere. z ipsas dis
cuti aut in temp^o p^rdictū differre dū mo
do attētis facti circumstātijs bene arbitrat^r
vt dictū est. Et d^r regulariter. quia in trib^o
casib^o pbatōes statim admittunt. vt supra
patet. Et si ad probatiōnē testiu probatori
orum inducunt testes reprobatoz. z isti te
stes probatoz possunt p^r alios testes repro
bari. sed v^lterius non admittat reprobatio
vt est casus in ca. licet. iij. de testi. De h^o dan
tur versus. In testem testis z in hūc sed nō
datur vltro. Et i exceptione cōtra testes qm̄
reprobant p^rtertextu criminis. debz fieri spe
cificatio criminis cōtra psonaz cuiuslibz te
stis. vt in ca. p^rsentiū. de testi. li. vj. Exceptio
tamen bene recipit sine tali specificatiōe. z
tunc debet fieri specificatio aū testiu recep
tiōnem. vt ibi no. sup glo. notabili. De qua
aū specificatiōe intelligat. no. ibidē i glo.
nō esse. z supra.

Forma vero exceptionis p^rtra testes z p
sonas testiu erit ista. excipiēdo cōtra testes
p^r talem p^rductos

Corā vobis honorabili dño iudice zc.
In causa que inter eundē actores ex vna z
talē reū parte ex altera sup tali re v^l debito
vertitur. pcurator pcuratorio nomie predi
cti A. rei pponit. z dicit q^o testes hmoi ad te
stimoniū p^rtra ipm̄ reū nō sunt admittendi.
sed a testificadi officio seu actu excludendi
z repellēdi. vel dicit q^o testes tales A. B. C.
intra ordinē vel numerū testiu admittendi
nō sunt vel cōputandi nec eis nec eozuz di
ctis dari debet fides v^l adhiberi. nec dicta
eozū in aliquo sunt sequēda. sed tanq^o mor
bosa z infecta reprobāda z relinquenda. ex
eo z p^r eo q^o talis testis fuerit tpe depositōis
piurus. Nam alias in causa tali coram tali
iudice induct^r in testē peierauit vel de per
iurio est cōnictus. Itē q^o talis testis erat tē
pore depositionis adulter. z de hoc p^rcessus
vel p^rdemnat^r vel adhuc potest p^rbari. vt de
testi. sup eo. j. Itē talis testis p^rcio corrupt^r
falsum testimoniū dixit in huiusmodi cau
sa. Nam cū deposuerit me tali die p^rtraxisse
Erfor^r. ego fui eodē die Dognū. Itē ta
lis z talis sunt leuis opinionis z suspecte vi
te. z tales q^o eoz dictis dari vel fides adhi
beri in iudicio vel extra nō consuevit. Qua
re petit huiusmodi exceptiones admitti. et
pbatōes super eis recipi. ac ipsis pbatōis
legitime p^r pte sua sniam absolutōriā ferri.

Forma exceptionis

Utrum aut sufficiat obijcere et pbare qd testes corrupti fuerint. vel an cu hoc exigat pbatio falsitatis dicti ipsi testis. no. in. ca. li. cet. de pba. §. post hoc. et in. c. sicut nobis. de testi. Nam si excipit an sniam. sufficit pbare corruptionem cu p hoc pbibent criminosi. Et idē post sniam in causa appellatōnis. vel alias in causa vbi snia nō habet effectū rei iudicate. vt no. i. dicto. c. sicut nobis. §. si fo. S; vbi snia trāsuiit i rez iudicatā tūc oportet addi de falsitate. et etiā pbari. imo tūc etiā addi d; qd iudex i sententiādo fuit dicta testiu corruptoz secus p inra q alle. i. dicto ca. licz dilect. de testi. in. ij. glo. Et ibi ex ter. Ab. collegit sex exceptōes ptra testes. Pna de ptradictione. Secūda de singularitate. Tertia de mala fama. Quarta de leui opinione. Quinta de falsitate. Sexta de corruptione. Iste tñ exceptōes nō omnes directe sunt psonas testiu. s; alique respiciunt dicta testiu. Vtz aut testis puniat ppe crimen sic in modū exceptōis vt a testimonio repellatur pbatū ptra eū. le. et no. de or. cog. ca. ij. Et ita habem⁹ quō pbatōes p testes repbatur rōe psonaz

Qualiter dicta testiu impugnentur.

Uideam⁹ ergo nūc quō dicta testiu reproban⁹ et impugnan⁹. qz nisi excipiant attestaciones q etiā alias nō valerēt. possent p cōsensum ptiū etiā tacitū ratificari. d; q no. de testi. cū causam. sup glo. ij. Uñ aduertendū qd habita copia attestacionū aduocati p tium i aliquib; locoz pib; faciūt mēbra vt ipi vel iudex meli⁹ et facili⁹ ad indaginē veritatis pnt puenire. De istis rubricis qualiter sunt faciēde tractat Huil. in spe. de testi. i. §. publicat. i. pn. Videbit em causidic⁹ vtriusq; pti depositiōes testiu et aduertit an articuli sint plene pbari vel nō. Uñ aduocatus isti qd pducit testes signet articulū p crucez lram vel aliud signū. Et vbi p dicta testiu alicui⁹ pbatū idē articul⁹. ibi ponat idē signum vel lram eandē in margine circa eadem dicta. Et vbi alij testes cū eo pcordāt. faciat idē. ita videlicet qd fm pluralitatem et diuersitatē articuloz diuersificet etiā lras l signa. vt p signoz vel lraz diuersitatē appareat qd articuli p q dicta sūt pbari. et vbi ac i quib; testes pcordāt. Possent em poni circa pmiū articulū. A. circa secundū. B. circa tertium. C. et sic de alijs. Et vbi p dicta alicui⁹ testis pbatū est pmius articul⁹. ibi etiā

in margine ponat A. vbi vero pbatū ē secundus ponat B. vbi tertius C. et sic de alijs. Ecōtra aduocat⁹ rei ptra quē testes pducti sunt studere habet designare p bmoī vl cōsimilia signa discordātiā et pparietates dictoz testiu qd habeat eas in parato. Et vt facilius et clari⁹ possit eas ac ipa dicta impugare. de qd plene in spe. de testi. i. dicto. §. publicatis. Iste tñ rubricē seu talia signa rubro raro sūt hic in partib;.

Forma exceptionū ptra dicta testium

Possunt tñ sic formari exceptōes ptra dicta testiu. Procurator pcuratorio noie tal rei exceptōes ptra dicta testiu ptenozum p ductoz p parte talis actoris in causa quaz mouet tali reo p dicto sc; Seyo vl titio et

Coram vobis honorabili viro dño iudice et pponit et dicit qd ipa testiu dicta seu testimonia ptena sunt singularia. obscura. dubia. incerta. et testes ipi varij sunt. et in dictis suis vacillāt et negatiuā asserere et pbare intendūt. nec causas dictoz suoz seu scietie sue reddunt reqsiti. vel reddūt malas in sufficiētes et ineptas vel alias non pbant ad qd pbandū sunt inducti. sibiq; in dictis suis euidentissime ptradiciūt. Itē dicta ipsoz nulla sunt et inualida. ex eo qd minime iurauerūt vel deposuerūt nō iurati. vel pte nō presente nec citati iurauerūt. vel deposuerūt sup nō iuratis. vel quia deposuerūt de scietia itpe quo nondū citat⁹ erat testis. Quare reiectis et minime attēris testiu bmoī dictis nullis et inualidis. petit pcurator p dictus in cā concludi. et se ab actoris impetitiōe absolui. ac ipm actorem in litis expensis p demnari sibi. Istaz exceptionū alique puta tres habent in. c. cū eccia sutrina. de cau. pos. aliqui. ex. c. licet de pba. Itē ex. c. ij. et c. tuis. et c. nup. d; testi. Itē alique istaz nō indigēt probatiōe. sed veritas vel falsitas eaz patet ex dictis. Sufficit ergo in his sola allegatio et ostēsiō dictoz vt veniat pbatio facti. vt in exceptiōne de singularitate. variatōe. nō redditiōe cause. pparietate. et bmoī. In quib; autē debeant pcordare no. de testi. ca. ij. Et dantur de hoc § sus p Inno. Res. psona. grad⁹. locus. hec sunt psona tps. In his variatōe impediunt fidē suā. Alique reqrūt pbatiōem puta cū opponit de nullitate. et aliqñ incumbit pbatio pducti testes ex causis an dictis vt qd iurati deposuerūt. vel qd ps fuit citata Aliqñ fo parti opponēti seu excipietī icūbit

Forma exceptionis

probatio. vt si dicat testis corruptus v'l falsū
dixisse. de quo etiā p Jo. an. in addi. spec. de
testi. in. §. sepe. Aduertendū q' aliqu' opponi
tur de falsitate cū corruptōne. aliqu' de sola
corruptōe. Item de falsitate aliqu' directe.
aliquādo indirecte. Falsitas directa rarop
cedit post publicationē. nisi ex culpa iudicis
nō facientis fieri debitā specificationē. de q'
p Jo. an. in addi. spe. in loco. pxi. alle. Falsi
tas indirecta potest post aperturā per testes
pbari. vt in. c. ex tenore. de testi. vbi de hoc.
Sicut aut' falsitas directa admittitur post
aperturā. p' omissionē debite specificatiōis
articulorū. vt supra dictū est. et sic indirecta
pbatio falsitatis excludit post publicationē
ppter specificationē factā. vt ibi post Inno.
scripsit Jo. an. Nā si in articulis nō decla
ratur loc' et tps. sed testes hoc bene expresse
runt. admittit post publicationē pbatio fal
situdinis dictorū testium indirecta. secus si i arti
culis tps et locus fuissent declarata q' tūc
post aperturā volēs etiā indirecte pbare cō
trarium nō audiet. p. cle. ij. de testi. Super
ista §. pbatiōe indirecta falsitatis dictorū testi
um potest sic formari exceptio.

**Forma exceptiōis indirecte falsitatis p
bationis**

Excipiēdo. pponit et dicit pcurator talis
rei ptra dicta testium talis actoris q' testes hu
iusmodi falsum tulerūt testimoniū. vnd' ad
hūmōi eorū dictū falsum ipse re' nō est p dem
nādus. Dixerūt em̄ ipm reū tali die i opido
Erforz. cū actore talē ptractū celebrasse. et
ipse re' eadē die fuit in ciuitate Maguntii.
Tūc ipm tūc Erforz. psonaliter vt testes ex
p'munt ptractisse nō est possibile q' per testes
idoneos est pbare parat'. Quare petit rē.
Qd aut' supra dicit excipiēdo de ptractate te
stium obstat qm dicta testium que vident' con
traria nō possunt reduci ad cōcordiam. al' s
si fieri potest semp dicta testium sunt p cordā/
da ppter odiū piurij. Et p quē modū hoc fi
eri potest v'l debeat. hēt et no. in. c. cū tu. et c.
in nostra. de testi. et ibi in glo. Et qd excipit
q' nō reddat aptā causā sciētie. Sciendū
q' si testis interrogat' est de sciētie causa et eā
nō reddit. nō valet dictū ei'. Et idē si reddit
malā et ineptā. de testi. cū causam. Si nō est
testis interrogat' de causa. tūc si data sūt p
ptem alia interrogatoria. idē q' supra. vt ibi
no. et in. c. p'sentiū. de testi. lib. vj. Si nō sunt
data interrogatoria. tūc dicūt aliq' q' bñ va

let dictū testis. de quo in dicto. c. cū causā.
de testi. Dicūt tamē qdam q' iudex nō q'res
de causa sciētie tenet parti ad interesse. p. l. si
qm. L. de testi. in fi. qd restringūt aliq' vbi est
notabilis negligētia. Qd putat Jo. an. ve
rum in foro penitēciali. si causa exp'ssa parti
nō nocuisset Sed in iudiciali petitio nō ha
bet effectū. nisi ipse re' p'fiteret. de quo p euz
in addi. spe. de teste. §. j. Et intelligit' de cau
sa sciētie. s. quō sciat illud qd dicit. nō d' cau
sa act' isti' de quo deponit. q' de illa non te
netur dicere. q'uis de ea posset interrogari.
de renū. c. sup. h. Et istas exceptiōes p' pso
has et dicta testium

Tabellio scribat in actis hoc modo.

Anno tali. die tali. cōparentib' corā tali
iudice. tali actore. vel tali eius pcuratore ex
vna. et tali reo vel ei' pcuratore parte ex alte
ra. p'dictus re' vel pcurator ei' et exceptiōes
ptra psonas et dicta testium actoris exhibuit
infrascriptas. Et aduerso ipse actor v'l eius
pcurator copiā ipsarū p iudicē sibi decerni
ac fieri. et terminū cōpetentē ad rēndendum
seu publicandū ptra eas si sibi cōpetierit ei
assignari postulauit. Prefatus igit' iudex co
piam petitā actori dandā decreuit. et diem
talē ad dicendū ptra exceptiōes p'dictas sibi
p termino p'fixit rē. Istis exceptiōib' p ta
lem exhibitis anno tali. die tali. in p'ntia tal'
rei vel sui pcuratoris dicef seu replicabitur
ptra eas tali die rē. Quō aut' actor ptra istas
exceptiōes rei factas ptra psonas v'l dicta
testium possit replicare. videlicet dicere testes
criminosum fuisse de crimine emendarum.
ergo in ciuili admittendū. de testi. testimo
nium. infamē restitutū fame. de re iudi. c. ij.
Et rē. Vel dico absentē citatū ad vidēdū
iurare et p'tumacē rē. Et replicationūz for
ma patet ex superiorib'. Et plures sunt mo
di pbandi seu species pbationū. de qb' no. i
ca. cū ad sedem. de restit. spo. in glo. et no. q't
tuor. et sup. ea. in spe. de pba. §. videndū aut'
scz p testes. p instrumēta. p euidentiam facti
p p'sumptionē. p famā. p delationē iuramē
ti. Si ergo actoris intētio nō est pbata p te
stes. potest r'currere ad instrumēta si habz et
ista pducere añ p'clusionē cause etiam post
publicationē. de fide instru. cū dilectus. ni
si dat' esset termin' et lapsus a iudice ad in
strumēta. sicut fit dando terminū ad pducē
dum oia. post quē sup. pductōe nō audiet' i
ista instātia. de quo ibi no. in spe. de dilat. §.
h

Forma exceptionis

videndū. & quid si datus. pleni⁹ in cle. sepe. de p. sig. p. eo salvo. in glo. vbi g. Quid autē sit instrumentū z quorū sint species instrumētoꝝ. z in q̄b; instrumētis adhibeatur fides. z qualiter z que scripture p̄ducte in iudicio impugnent. z de alijs circa hoc plene i spe. de instru. cdi. p. totū. Et videat ps p̄ quaz p̄ ducitur instrumentū q̄ copīā ei⁹ petat. z terminū ad impugnandū illud. z in termino si potuerit id impugnet. qz alias eo ipso q̄ pro publico instrumēto fuerit p̄ductū. z aduersarius q̄ nil opponēs tacuit. Uidet illud ap̄ probasse de offi. dele. gratū. Ho. Dsten. i. c. qm̄ cōtra falsam. depba. Et ibi etiam plene no. quō instrumentum debeat redigi i actis scz p̄ncipiū z finis. Ponēdo tñ cautionē de tenore q̄ cesset equiuocatio zc. vt ibi plene. Si ergo actor p̄bavit intentionē suam p̄ testes vel instrumēta. reus si hz p̄empt. exceptionē opponat eā. videat tñ vt eam probet quia si fundata actoris intētionē reus opponit p̄emptoriū. z si in ei⁹ deficit p̄batiōe cōdemnabit actori i expensis quas fecit postq̄ reus accepit inducias. Et si soluēdo nō est ad arbitriū iudicis punietur. Ista est p̄uisio decre. finem. de do. z ptu. Si tñ vult eaz in incōtinenti p̄bare licet deficiat sibi p̄batio. nō est locus pene. vt ibi no. Debēt ergo duo p̄currere ad hoc q̄ excipiēs patiet hanc penam. scz q̄ fundata sit actoris intētio. z q̄ n̄ in cōtinenti reus assumat on⁹ p̄bandi. vt ibi no. Potest ḡ re⁹ opponere exceptionē rei iudicate vel trāfactōis. z formas istaz habuimus supra. Vel pōt excipere de pacto de non petendo. vl̄ de p̄scrip. vl̄ solutiōe debiti factā zc. sub hac forma

Forma exceptionis ad puniēdam seu elidēdam intētionem actoris

Corā vobis honorabili dño iudice zc. p̄ponit p̄curator p̄curatorio noīe talis rei. excipiēdo ad intētionē talis actoris perimēdā seu elidēdam. z dicit q̄ ipse reus domū talem quā actor ab eo vēdicat possedit pacifice. annis. xxx. z vltra cōtinuē eā p̄scripsit bona fide. Quare petit ipm̄ reū ab actoris impetitiōe absolui p̄ vestrā sniam diffinitiuaz z eundē actorē sibi in expēsis lit. p̄dēnari

Vel sic. In exceptione solutionis ad elidēdam z efficaciter perimēdam talis actoris intētionē p̄curator talis rei p̄ponit z dicit excipiēdo q̄ etiā si debitū p̄tēsum per ipsum actorē a p̄dicto reo petitū esset legitime z suf

ficienter p̄batum. Ipe tamē reus de codē de bito p̄tēso illud sibi numerādo realiter z i parata pecunia p̄soluēdo satisfecit. Cū autē solutioni eius qd̄ debet oīs obligatō sit sublata. Idcirco p̄dicit⁹ p̄curator nomie quo s̄ petit zc. vt in p̄cedenti forma. z sic de alijs exceptionib; . Et reus exceptionē p̄empt. per eū oppositā p̄bare debet. qz in excipiēdo reus fit actor. z ita in eū transferit onus p̄batiōis. ff. de excep. l. j. z in. l. exceptio. saltē regularit̄ quia in casib; nō p̄babit excipiēs. sed actor vt in exceptionē nō numerate pecunie vl̄ dotis. de quo etiā in spec. de excep. §. viso. Si tamē eam nō p̄bat reus ex eo solo nō obtinebit actor nisi p̄bet intētionem suā. de excep. cum venerabilis. de quo etiā in spe. de excepti. §. viso. §. illō quoq̄. Et diligēter aduertat aduocat⁹ rei quib; verbis vtat in excipiēda exceptionē. de quo etiā in spe. in. §. p̄xi. alleg. Et tabellio huiusmodi actū exceptionis p̄empto. opposite scribit hoc modo.

Comparuit in iudicio coram tali iudice anno tali. die tali. talis reus vel talis suus p̄curator. z infra scriptā obtulit p̄empt. exceptionem. Ex aduerso iudice adhuc p̄ tribunali sedēte talis actor vel talis eius p̄curator comparēs. eiusdē exceptionis copiaz sibi p̄ ipsum dñm iudicē decerni z fieri petijt. ac cōpetentē terminū ad dicendū p̄tra eandem seu replicandū assignari. Cui p̄dicit⁹ dominus iudex copīā exceptionis huiusmodi decreuit. z talē diē ei statuit ad dicendū s̄ eam seu replicandū si voluerit. Acta. zc. Vel sic Exhibitis his exceptionibus per talē reū vel talē eius p̄curatorē in p̄ntia talis actoris vl̄ sui p̄curatoris. anno tali. die tali replicabitur die tali. zc. Si autē in termino sic dato actori ad replicandū. actor nullā p̄ponit replicatiōem. quia forte nō habet tūc admittitur exceptio rei ad probādum. z dabit reus arti. de materia huiusmodi sue exceptionis z illas p̄babit si poterit per testes vel instrumēta. zc.

De renūciatione z cōclusionē

Postq̄ vt p̄missum est p̄cessum est in causa. vt quia lis est cōtestata. iuratur est de calumnia. date sūt positiōes z articuli. z ad positiōes z respōsiones facte sunt p̄batiōes testium vel instrumētoꝝ. induce exceptiones opposite replicatiōes. forte z duplicatiōes subsecute. cū partes nō habēt qd̄ vltius i causa p̄ponāt vltiorib; p̄ponēdis renūciāt

Interlocutoria sententia

et postulant in causa pcludi. Et ista omnia sunt redigēda in scriptis et in actis. de pba. qm̄ Et si vna partiu renūciat seu renūciare velit. et alia dicit q̄ adhuc habeat aliqua p̄ponere. q̄re dicit q̄ nō vult renūciare. Tūc iudex assignabit ei terminū cōpetentē infra quē pponat q̄cqd̄ velit. de quo in spec. de renunc. in pn̄. Et videt̄ aliquibz q̄ idem sit renūciare et pcludere. et hoc tenet Hoff. vt no. de cau. pos. pastoralis. cū textu ibi. Et in. ca. qm̄ p̄tra. de pba. ponit ista vt diuersa. et q̄ eorum quodlibet sit act⁹ p̄ se. Et tenet H. i. spe. cu. de renunc. et cōclusionē. in §. et nota. Et sic potest dici q̄ p̄ renūciationē renūciat p̄bationibz et allegationibz facti. Per p̄clusionem inducit renūciatio allegationuz iuris. Dicit tñ Jo. an. in addi. spe. in loco supra allegato. q̄ in renūciationibz hm̄oi sunt p̄de randa verba et status cause et p̄suetudo fori quia si fit renūciatio allegationibz et omnibz p̄bationibz. certū est q̄ ista renūciatio est cōclusio. vt no. in. c. cū dilect⁹. de fi. instrumē. in glo. ij. Et idem putat ip̄e si fit renūciatio allegationū iuris facti. et hoc qm̄ stat⁹ cause patitur pcludi. Itē si habet p̄suetudo fori p̄bum allegatiois cōprehēdere ius et factum. Et p̄ illud solū pcludi. vt tūc renūciatis allegatioibz p̄ etia intelligat̄ cōclusum. de q̄ etia p̄ modernos in cle. sepe. d. §. sig. Potest ergo sic registrari i actis renūciatio et p̄clusio p̄ tabellionem Anno tali. die tali Eō stituit̄ corā tali iudice partibz p̄dictis. puta tali actore et tali reo vel eoz p̄curatoribz. ip̄e partes in causa hm̄oi allegationibz vltorio ribz mutuo renūciarūt. petētes pcludi causa in eadē. In qua etia quātuz in eis erat cōcluserūt. Tūc iudex p̄dictus hm̄oi renūciationem admittēdo in ip̄a causa cū eisdē ptibz seu eoz p̄curatoribz vt p̄ferē cōcludētibz et pcludi volētibz et petētibus p̄clusit. et habere voluit p̄cluso. Acta rē. Facta p̄clusioe in causa ampli⁹ p̄bationi nō est loc⁹ etiam p̄ instrumēta. vt in dicto. c. cū dilectus. d. fide instru. Iudex tñ ex officio interrogare p̄t p̄ p̄clusionē de facto si aliqd̄ dubitatiois occurrat. vt in. c. cū Jo. eo. ti. Sed hoc iudex nō faciat ad petitionē partis. vt ibi no. et i. c. i. p̄ntia. de pba. in fi. glo. iij. et in. c. p̄ tuas. d. te stibz. Quō aut̄ fiat allegationes iuris tractat Buil. in spe. de dispu. et alle. p̄ totū. Et sic sumus expediti de secūda pte p̄ncipali ordis iudiciarij

Interlocutorie sentētie. Eō antequā ueni

amus ad tertiā ptē. s. de snia et illis que eā sequunt̄. quia aliqñ aliqua emergūt in lite seu causa sup quibz iudex bz interloqui. Nā licet sup incidētī nō sit neces se p̄nūciare. tamē sup emergētī est p̄nūcian dum. vt no. de or. cog. c. j. Et qd̄ sit incidens vel emergēs ibi no. et ideo de interlocutorijs videam⁹. Et que sit snia interlocutoria no. i. clemē. vnica. de sequest. poss. in glo. §. diffi nitina. et vide no. in. c. j. de ap. li. vj. Sup ex ceptōe ḡ dilatoria videlicet an libell⁹ sit offe rendus vel nō. vel an sit ei r̄ndenduz. vel an causa sit corā ip̄o iudice tractāda vel nō. vel vtrū excōmunicationis exceptio p̄tra acto rem opposita sit p̄bata vel nō. vel vtrū dila tio petita sit p̄cedēda vel nō. et de similibz ex ceptionibz iudex p̄nunciet interloquēdo s̄b hac forma

Forma sentētie interlocutorie sup ex ceptione dilatoria
H. decan⁹ rē. Cū in causa tali que int̄ ta lem actorē ex vna. et talē reū parte ex altera. de et sup re vel debito tali in iudicio corā no bis vertitur p̄ parte dicti rei oblata fuit ex ceptio talis vel talis dilatio petita. v̄l fuit p̄ positum excipiēdo libello sibi p̄ actorē obla to nō esse respondēdum vel actorē ab agen do repellendū. p̄ eo q̄ maioris esset vinclo excōmunicatiois innodat⁹. vel nobis i hac causa iurisdictionē nō cōpetere. p̄ eo q̄ tem pore impetratōis rescripti ip̄e actor ipetrās fuerit maioris excōmunicationis snia liga tus rē. Nos visis et diligētē cōsideratis su per hoc p̄ testes hincinde corā nobis produ ctis p̄positis et allegatis. Habito etia cōsilio cū peritis. p̄nūciamus. decernimus. et decla ramus p̄dictā exceptionē admittēdā nō esse seu ea nō obstāte in causa hm̄oi ad vltorio ra p̄cedēdum fore. et p̄ nos ac corā nobis p̄ cedi debere. Vel sic si est legitima exceptō Decernim⁹ et p̄nūciam⁹ ip̄am exceptionem esse admittēdaz. et admittim⁹ actorē p̄pter ex cōmunicationis vinculū ab agēdo repellē dum excludendū fore. et excludim⁹ seu repel limus seu nobis obstāte exceptione p̄dicta iurisdictionē et cognitionē in negocio hm̄oi nō competisse. neq̄ cōpetere seu libello pre dicto p̄ ip̄m reū r̄ndendū nō esse. sed eūdem reū ab instātia iudicij fore absoluendū et ab

De sententia diffinitiva

Soluimus. Et ipm actorē sibi in expēsis legi-
timis condemnā. eaz taxationē nobis in
postez reservātes Et tunc in fine interlocu-
torie tabellio subscribet isto modo

Recta et lata est hec interlocutoria āno ta-
li die tali. in pntia ipaz ptiū vel pcuratori-
bus pntibz talibz. zc. Et de istis et de alijs i-
nterlocutoriaz formis no. in spe. de excep. §.
viso. Et est interlocutoria q̄ fert inter pnci-
pium cause et finē nō sup pncipali. s; sup in-
cidētibz questionibz vel emergētibz. d̄ ap.
significātibz. de testi. significauerūt. Et tran-
sit interlocutoria in rē iudicatā quo ad ptez
si ab ea infra decē dies nō fuerit appellatus
vt in. c. cū q; dilecta. in fi. de elect. s; nō q̄ ad
iudicē qn possit eā reuocare etiā post decē
dies. de q̄ tñ dicendū est. vt ple. no. in. c. cum
cessante. de ap. in glo. j. Ubi distinguūt tres
spēs interlocutoriaz. Quia qdā interlocu-
torie pparāt seu ordināt litē. Quedā emer-
gentia seu incidētia in lite decidūt. Quedā
aliqd restitui vel dari vel nō dari. fieri v̄l n̄
fieri. v̄l aliqd eq̄pollens iubēt. zcludēdo tñ
ibi tenēt doc. q̄ oīs interlocutoria mutari et
reuocari p̄t ex causa. sine causa nō. maxime
post. r. dies sine volūtate p̄tis p̄ qua est lata
Uñ si iudex sine causa iusta interlocutoriaz
reuocet poterit appellari

Formas autē diuersas reuocationis in-
terlocutorie ponit Buil. in specu. de excep. §.
viso. Quia potest sic dicere iudex.

Hos talis iudex zc. q; in tali causa zc. p̄i-
dem sup tali exceptōe p̄ talē reū opposita. p̄
nūciamus interloquēdo eandē exceptiōem
nō esse admittēdā. vel q; extra talē sic p̄cessi-
mus zc. Habito postmodū p̄silio peritorū
innenim ipm grauasse. vel indebitē p̄ eum
p̄cessisse. Idcirco v̄si p̄silio saniori interlo-
cutoria ipam vel p̄cessum hmōi expresse re-
uocamus. Quidā tñ iudices erubescētes
factū suū reuocare sic dicūt. Hos tal iu-
dex zc. Si te talē in aliquo grauauimus. il-
lud reuocam⁹ zc. S; tal reuocatio dubia ē
p̄ditionalis et incerta. et ideo nō admittēda.
Uñ appellās nō obstāte tali reuocatiōe ni-
hilomin⁹ insistere potest p̄secutōi sue appel-
lationis. si pure nō fiat reuocatio. Quidā
etiā iudices sic dicūt. Frater site grauau-
imus i aliquo parati sum⁹ illud reuocare
de p̄silio sapientū. Et p̄figim⁹ tibi talem ter-
minū ad cōparendū. infra quē volum⁹ ple-
njus deliberare. Et dicit Buil. vbi supra q̄

hec forma habet in. c. aplice. de iudi. li. vj. §.
eratq; parat⁹. Glo. in. c. cū cessante. d̄ appel-
lat. dat aliā reuocatiōē hmōi interlocuto-
rie vel grauaminis formā. videlicet vt sic di-
cat iudex. Non credo te grauasse. s; si quā-
ui te in aliquo illud reuoco. S; ista forma
que duo mēbra p̄tinet. quo ad vtrūq; nō est
sana. q; in p̄mo docet mētiri. Nā potest esse
q; iudex p̄trariū credit. Et p̄tra tales caute-
las vel doctrinas videndū est qd no. Buil.
in spe. de excep. §. penul. et in vlt. colū. Quo
ad secundū membrū est p̄ditionalis incerta
vt dixi supra. Uñ Ostiēn. dat talē formam
videlicet vt si dicat iudex ad eū p̄tra quē est
lata interlocutoria. Tu dices te grauātū
p̄ talē interlocutoria qd nō p̄fiteor. Ego tñ
reuoco tuē satisfaciēs volūtati. ne de me sal-
tem de facto p̄queri posses. Et siml forma
traditur in. c. nisi specialis. de vsu pallij Et
q; dicit iudex in reuocatiōe q; nō p̄fiteor cau-
te dic. q; p̄ hoc nō sequit q; neget se gnasse.
Et aliq; iudices p̄sueuerūt statuere terminū
appellati ad docendū de grauamie. s; ad h̄
ipē appellās nō tenet. de quo in. c. si a iudi-
ce. de ap. li. vj.

Sequitur tertia pars ordinis iudiciarij

Hinc ergo iudex

mus de tertia pte ordinis iudicia-
rii. s. de snia et que illā sequuntur Et
Buil. in spe. de sen. pla. in p̄n. diffiniēdo sic
dicit. Sentētia est iudicialis diffinitio con-
trouersie finē imponēs. p̄demnationē v̄l ab-
solutionē p̄tinēs. Dicit em̄ snia iudicialis dif-
finitio p̄trouersie finē imponēs. vt in. l. i. ff.
de re iudi. Et debet p̄tinere absolutionē v̄l
p̄demnationē. de accu. illa p̄positoꝝ. Et ibi
de hoc in vlt. glo. Vel aliquid qd tantū va-
leat. de p̄. sig. in his. Utrū autē snia diffiniti-
ua sit de actis cause ita vt p̄tineat int̄ acta.
tractat Jo. an. in addi. spe. de sen. pla. in p̄n.
Et ibi post ar. p̄ et p̄tra videtur tenere q; sic.
maxime p. c. cū eterni. d̄ re iudi. li. vj. vbi sen-
tentie ferēde et p̄cipiēde ponūt in actis cause
Et debet ferri snia diffinitiva partibz p̄nti-
bus. vel altera absente p̄ p̄tumaciā. ita vt cī
tetur ad sniam audiendā. de testi. cū olim. i
fine. al̄s si ferat p̄tra absente nō citatū nō te-
net. vt no. de sen. et re iudi. tenor. in glo. p̄nl.
et sup ea. Et necesse est hoc casu q; exprimat
p̄empt. vbi vnica fit citatio. de hoc. xxxij. q.
ij. de illicita. in fi. magne glo. Et in spec. de